

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ STRATEJİK
ARAŞTIRMALAR MERKEZİ**

PANEL

“ÖZELLEŞTİRME

10 Mayıs 2007

ACILIS KONUSMASI

Prof. Dr. Mehmet HABERAL
Başkent Üniversitesi Rektörü

PANEL YÖNETİCİSİ

Prof. Dr. M. Selçuk USLU
Başkent Üniversitesi
Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı

PANELİSTLER

Prof. Dr. Erdal Muzaffer ÜNSAL
Ankara Üniversitesi
SBF İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Coşkun Can AKTAN
Dokuz Eylül Üniversitesi
İİBF Öğretim Üyesi

İlter ERTUĞRUL
KİGEM Yönetim Kurulu Üyesi
A.Ü. SBF ve ODTÜ Öğretim Görevlisi

Yiğit BULUT
Gazeteci-Yazar

Tarih: 10 Mayıs 2007

Saat: 14.00

Yer: Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampusu Prof. Dr. İhsan Doğramacı Konferans Salonu
Eskişehir Yolu 20.Km. ANKARA

Tel: 0312- 234 14 11 **Faks:** 0312 234 15 46

http://sam.baskent.edu.tr **E-posta:** sam@baskent.edu.tr

SUNUCU- Değerli konuklar; Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi tarafından Prof. Dr. İhsan Doğramacı Konferans Salonunda düzenlenen “**Özelleştirme**” konulu panele hepiniz hoş geldiniz.

Açılış konuşmalarını yapmak üzere Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Başkanı Sayın Prof. Dr. Selçuk Uslu’yu davet ediyorum.

Prof. Dr. SELÇUK USLU (Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü) Sayın Rektörüm, sayın öğretim üyeleri; ben çok fazla bir şey söylemeyeceğim; çünkü bugün oturum başkanlığı da üstlendim ve orada da konuşacağım için çok fazla bir şey söylemek istemiyorum. Stratejik Araştırmalar Merkezi’nin düzenlediği Özelleştirmeyle ilgili bu panele hepiniz hoş geldiniz.

Buradan bir duyuru yapmak istiyorum: Bu panelin devamı niteliğinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü’nün düzenlediği “Enerji Sektöründeki Özelleştirme”yle ilgili panelimiz de önümüzdeki hafta Çarşamba günü, yanılmıyorsam ayın 16’sı oluyor saat 14.00’da yine burada gerçekleştirilecektir. Herkesi bekliyoruz efendim, o da ilginç bir toplantı olacak zannediyorum. Tekrar hoş geldiniz; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

SUNUCU- Prof. Dr. Sayın Selçuk Uslu’ya teşekkür ediyoruz ve konuşmalarını yapmak üzere Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mehmet Haberal’ı kürsüye davet ediyorum.

Prof. Dr. MEHMET HABERAL (Başkent Üniversitesi Rektörü)- Teşekkür ederim. Değerli konuklar, sevgili öğrenciler; Başkent Üniversitesi’nin Stratejik Araştırmalar Merkezi, hep buradan söylüyorum, gerçekten ülkemizin özellikle üniversitemiz yönünden görülen önemli konularını burada gündeme getirmeye çalışıyor. Bu, bir yerde hem üniversitenin görevinin sadece üniversite kampusları içerisinde bilim üretmek ve öğretmek olmadığını göstermek, hem de hani söyleniyor ya “üniversiteler toplumdan uzaktır; toplumla, ülkenin geleceğiyle ilgilenmiyorlar.” İşte biz diyoruz ki, Başkent Üniversitesi hem eğitimini yapıyor, hem araştırmasını yapıyor hem de ülkemizin sorunlarıyla doğrudan ilgileniyor ve görüşlerini toplumumuzun gündemine getiriyor. Elbet ki bunları uygulamak tamamen ülkeyi yönetenlerin görevidir. Onlar, bizim söylediklerimizi eğer doğru bulurlarsa elbet ki uygularlar. Bulmazlarsa biz deriz ki: “kendi görevimizi yapıyoruz, takdir onlara aittir.”

Gerçekten bugün burada düzenlediğimiz toplantı da bunlardan birisidir. Özelleştirme, gerçekten uzun zamandan beri hep bizim toplumumuzda gündeme getirilmiş, zaman zaman yoğun eleştiriler almış, “neden özelleştirme yapılmıyor?” veya “neden yapıldı” tartışmalarına neden olmuş bir konudur. Gerçekten önce özelleştirmeyi, ülke çapında “özelleştirme nedir?”i çok iyi tarif etmek lazım ve toplumumuza da bunu çok iyi anlatmak lazım. Şimdi ben düşünüyorum özelleştirme; çok güzel... Tabii şimdi “özelleştirme” dediğiniz zaman biz neyi kastediyoruz, neyi anlatıyoruz, neyi anlatmaya çalışıyoruz? Devletlerin elbette ki ekonomik politikaları vardır. Eğer bu olmazsa zaten devlet olmanın bir anlamı yoktur. O politikaların başında elbette ki ekonominin çok ayrı bir yeri olmalıdır ve onu tayin ederken, onu yaparken de elbette ki devlet, gerçek anlamıyla o meşhur hep lafı ediliyor ya, bu kırmızıçizgilerini koymalıdır. Ama öyle bir kırmızıçizgi olmalı ki, özellikle maalesef ülkemizde son zamanlarda olduğu gibi devamlı renk değiştirecek bir kırmızıçizgi değil; bu ülkenin her vatandaşının mutlaka uyması gerektiği kırmızıçizgiler olmalıdır. Bizim ülkemizde, biraz önce söylediğim gibi gerçekten hep söyleriz mutlaka özelleştirme yapılmalıdır. Yalnız bir konu gerçekten benim çok ağırımaya gidiyor ve o da şu:

Zaman zaman şu gündeme getiriliyor: Efendim, devlet yapamadı, devlet beceremedi, devlet maalesef bu imkânları iyi kullanamadı ve dolayısıyla bunu özelleştirelim. Böyle bir şeyi kabul etmek mümkün değildir. Çünkü bu ifade o canlar, kanlar pahasına Atatürk, arkadaşları ve aziz şehitlerimiz tarafından kurulup bize emanet edilen Türkiye Cumhuriyeti Devletine, bana göre, bir hakarettir. Biz maalesef toplum olarak zaman zaman devletle hükümeti birbirine karıştırıyoruz. Hükümet, ülkeyi yöneten, muayyen sürelerle ülkeyi yöneten, çünkü bir gün bir parti iktidara geliyor, ülkeyi yönetiyor; o gidiyor ve onun yerine işte biz seçim yapıyoruz. Çok şükür benim ülkem sosyal, demokratik ve parlamenter bir ülkedir. Biz zaman zaman diyoruz ki “Sizi biz bu göreve getirdik, ama yapamadınız. Siz gidin başkası gelsin.” Şimdi o gidecek, bir başkası gelecek; bu başka bir olay. Eğer burada biz “beceremedi, yapamadı” diyeceksek devlete değil, ülkeyi yönetenlere demek zorundayız. Şimdi eğer Başkent Üniversitesi’nde herhangi bir sorun olursa, Başkent Üniversitesi beceremedi olmaz, buna hiç kimse cesaret edemez. Çünkü bu üniversitedir. Hâkim yönetim, evet Mehmet Haberal ve ekibi yapamadı olur. Çünkü biz gideriz, bizim yerimize bir başkası gelir. Bir defa önce bunu bir kabul edelim, bunu bir değerlendirelim. Yoksa Türkiye Cumhuriyeti Devleti beceremedi, ama içerden ve özellikle bugün dışardan birtakım insanlar gelecek, birtakım kuruluşlar gelecek ve benim ülkemde devletten daha fazla başarılı olacaktır; bunu kabul etmem kesinlikle mümkün değildir. Hele hele bu görüş altında yine bu ülkeyi kuranların hayatları pahasına, her santimetrekaresi için akıttıkları kan pahasına, bize

kazandırılmış toprakların en önemli yerlerini, özelleştirme adında bir takım yerlere terk etmeyi de yine kabul etmek mümkün değildir.

Değerli konuklar; eğer birileri bir şey yapamıyorsa, önce hesabı kendine sorması lazım. Acaba biz burada neden başarılı değiliz? Acaba biz neden yapamıyoruz? Onu sormak yerine birtakım kuruluşları, devletin birtakım önemli kuruluşlarını ve devleti adeta itham ederek birtakım kuruluşlara ve adeta kişilere bu ülkenin imkânlarını “hadi buyurun, özelleştirme adına” gündeme getirmek kabul edilebilir bir olay değildir. Ama bir şeyin tekrar altını çiziyorum. Devletin politikası olur. Eğer deniyorsa ki, “evet, biz şu konularda şu politikayı uygulayacağız, ama elbet ki bunun istisnaları olmalıdır.” Ama maalesef bugün benim ülkemde telekomünikasyon sistemi özelleştirilmiştir. Benim ülkemde bankaların bir grubu maalesef yabancılara satılmakta ve yine devletin birtakım bankaları adeta özelleştirilmektedir. Tabii ayrıca biraz önce söylediğim gibi ülkemizin birtakım toprakları yine bu şekilde özelleştirilebilmektedir. Bunlar olacak gibi işler değildir. İnsanlar nedense şunu kabul etmiyor: Eğer biz çalışırsak, bütün bu söylediğimiz bu mazeretleri rahatlıkla ortadan kaldırabiliriz. Çünkü çalışmaktan başka yapılacak bir iş yoktur.

Değerli konuklar; ben boşuna Başkent Üniversitesi’nde bir parola gündeme getirmedim: “Hafta 7 gün, gün 24 saattir.” Benim ülkemde her insanının bugün geldiği noktada alın teri olmuştur ve boşuna söylemiyorum cumhuriyet ışığından 85–87 sene gibi kısa bir zamanda Türkiye Cumhuriyeti asrın medeniyet düzeyini yakalamıştır; ama yeterli mi? Hayır değil. Geçmişte ve bugün Türkiye Cumhuriyeti’nin vatandaşları, alın teriyle bu noktaya gelmiştir, ama bu yeterli değil. Ben diyorum ki, eğer biz sıkıntılardan kurtulmak istiyorsak, eğer biz borçlanmak istemiyorsak, eğer biz faiz ödemek istemiyorsak bir tek yolumuz var: Hafta 7 gün, gün 24 saat çalışmak. Yoksa bunun alternatifi tek tek ülkenin mevcut imkânlarının bir yerde adeta böyle özelleştirme adına getirip adeta dağıtır gibi bir politika uygulamak değildir. En azından bu benim düşüncemdir. Elbet ki ülkeyi yönetenler ve toplumumuzun birçok insanı bundan değişik düşünebilir. Ben onlara da saygı duyarım, ama benim özelleştirme anlayışım budur değerli konuklar.

Şimdi bir başka görüşüm var ve bunu da zaman zaman gündeme getiriyorum: Maalesef benim toplumumda, Türkiye Cumhuriyeti’nde toplumsal çıkarlar daima kişisel çıkarların arkasında; başka bir deyişle kişisel çıkarlar toplumsal çıkarların daima önünde görülüyor. Tabii bunları üniversitelerde de yazıyoruz değerli konuklar. Hiçbir öğretim üyesi arkadaşım alınmasın, kırılmasın; üniversiteler, arkadaşlarım görüyorlar bütün imkânlarını kullanıyorlar ve bundan sonra da rahatlıkla şunu söylüyorlar ve buna da saygı duyarım: Artık ben yönümü değiştirdim, artık üniversite bana heyecan vermiyor diyebiliyor arkadaşlarım. Tabii ben bunlardan da

fevkalade rahatsızım. Eğer bunun adına da biz yine bir özelleştirme diyorsak, bunun adının da özelleştirme olmadığına altını çiziyorum ve yine bir şeyi burada tekrar gündeme getiriyorum: Türkiye Cumhuriyeti hudutlarının içerisinde ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hudutları içerisinde üniversiteler yol gösterici olmaya, bilim üretmeye, ülkeyi yönetenleri yönlendirmeye mecbur değil, mahkûmdur değerli konuklar. İnaniyorum ki panelist arkadaşlar bu konuda çok daha detaylı bilgi vereceklerdir.

Hepinize katıldığınız için teşekkür ediyorum.

SUNUCU- Prof. Dr. Sayın Mehmet Haberal'a konuşmalarından dolayı çok teşekkür ediyoruz ve bu paneli yönetmek üzere Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi Müdürü, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü Başkanı Prof. Dr. Sayın Selçuk Uslu'yu buraya davet ediyorum.

Panele katkıda bulunacak diğer değerli konuklarımızı da takdim etmek istiyorum ve kendilerini buraya bekliyoruz: Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Coşkun Can Aktan, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Sayın Erdal Muzaffer Ünsal, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi Öğretim Görevlisi, Kişisel Gelişim Merkezi Yönetim Kurulu Üyesi Sayın İlder Ertuğrul ve Gazeteci-Yazar Sayın Yiğit Bulut'u buraya davet ediyorum.

Paneli yönetmek üzere sözü Prof. Dr. Sayın Selçuk Uslu'ya bırakıyorum.

OTURUM BAŞKANI (Prof. Dr. M. Selçuk Uslu)- Efendim tekrar saygılar. İkide bir karşınıza çıkıyorum, yüzümü görmekten inşallah sıkılmıyorsunuz, ama ne yapalım, görev.

Efendim süremiz sınırlı, saat 16.00 civarlarında paneli bitirmeyi düşünüyoruz; çünkü aynı zamanda canlı yayın söz konusu ve orada kesmek durumundayız.

Özelleştirmeye ilgili masada hem akademisyen arkadaşlarımız var hem de uygulamacı arkadaşlarımız var. Dolayısıyla bu doğrultuda olayın iki yönünü ele alacağız. Ben çok kısa hemen şunu söylemek istiyorum: Bu özelleştirme nedir, ne değildir diye fazla konuşmak durumunda değilim de, bir vatandaş olarak beni rahatsız eden bazı gözlemlerim var, özellikle Türkiye'yle ilgili, onları söyleyeceğim;

Bir kere bu özelleştirme veyahut satılmasına karar verilen bazı kamu iktisadi teşebbüslerinin, yeterince bir fayda-maliyet analizlerinin yapıldığına ben inanmıyorum. Mesela

iki örnek vereyim: Bir tanesi Sümerbank, diğeri Etibank. Şimdi sayın konuklar; Sümerbank ve Etibank Türkiye’de çağdaş işletmeciliğin yer almasında iki tane mekteptir, iki tane ekoldür. Oradan çok değerli insanlar yetişmiştir ve bunu kimse inkâr edemez. Yani bugün Türkiye’de sanayi belli bir noktaya geldiyse, bu iki kurumun ona katkısı çok büyüktür. Şimdi ne Sümerbank var ortada, ne Etibank var ve bunlar beni gerçekten rahatsız etti. Bunu sizlerle paylaşmak istedim. Fazla da konuşmayacağım. Yani çok bir şeyler söyleyebilirim, ama değerli konuşmacılar sizlere bu konularla ilgili bilgiler verecekler.

İlk konuşmacı programa göre Coşkun Can Aktan gözükyor, fakat değerli dostum Prof. Erdal Muzaffer Ünsal dedi ki: “Selçuk, senin için bir sakıncası yoksa ilk önce ben konuşayım, çünkü işin genel kuramsal yönünü de açıklayacağım.” Ben de “tabii, olur” dedim.

Sayın Ünsal bize konuyu şu başlıklar altında anlatacak: Alternatif kaynak mekanizmaları; özelleştirme nedir, ne değildir ve Türkiye ekonomisinin gelişimi. Ben değerli konuşmacılardan 20 dakika konuşmalarını rica edeceğim; paneli yönetme biçimimiz öyle. Bu süreye uyarlıysa gerçekten çok memnun olurum. Ondan sonra soru-cevap kısmı var ve kalan bir 10–15 dakikayı da ona ayıracağım.

Buyurun efendim söz sizde.

Prof. Dr. ERDAL MUZAFFER ÜNSAL (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyesi)- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Çok Değerli Rektörüm, Çok Değerli Bakanlar, Çok Değerli Konuklar ve Sevgili Öğrenciler, konuşmama başlarken hepinize saygılarımı sunuyorum. Ben konuşmamda özelleştirme olgusunu ve Türkiye’deki uygulamasını genel hatlarıyla açıklamaya çalışacağım. Öncelikle alternatif kaynak dağıtım mekanizmalarına kısaca bakmakta yarar görmekteyim.

ALTERNATİF KAYNAK DAĞITIM MEKANİZMALARI

Dünya’da her ülke sahip olduğu kaynaklarla-üretim faktörleriyle, hangi *malları ne kadar üreteceğine, nasıl üreteceğine* ve *üretilen malların nasıl bölüşüleceğine* şu veya bu yolla karar vermek zorundadır. Bu bağlamda her ülkenin yararlanabileceği üç alternatif araç-mekanizma vardır. Bunlardan birincisi **piyasa mekanizmasıdır**. Piyasa mekanizması iki karar biriminin davranışlarına dayalı bir biçimde işler. Bunlardan birincisi **tüketiciler**-bireylerdir. İkincisi ise **üreticiler**-firmalardır. Piyasa mekanizmasında *hangi mallar-ne kadar üretilecek- mallar nasıl üretilecek-üretilen mallar nasıl bölüşülecek* soruları, tüketicilerin fayda maksimizasyonunu ve üreticilerin ise kâr maksimizasyonunu amaçlayan davranışları sonucunda cevaplandırılır. Bir başka deyişle piyasa mekanizmasında ne kadar **ekmek**, ne kadar **pasta** üretileceği, ekmeğin ve

pastanın odun fırınında mı yoksa elektrikli fırında mı üretileceği ve belirli sayıda ve biçimde üretilen ekmeklerin ve pastaların nasıl bölüşüleceği, kişilerin fayda maksimizasyonunu ve firmaların kâr maksimizasyonunu amaçlayan davranışları sonucunda belirlenir.

Piyasa mekanizması çözümünde kamu kesiminin piyasa mekanizmasına **üretici ve/veya düzenleyici**, üçüncü bir karar birimi olarak müdahale etmesi söz konusu değildir. Piyasa mekanizması çözümünde **hükümetlerin görevinin**, temel hak ve özgürlükleri korumak ve geliştirmek, rekabeti arttırmak ve böylece piyasa mekanizmasının daha etkin işlemlerini sağlamak olduğu düşünülür.

Bir ülkenin, *hangi mallar-ne kadar üretilecek- nasıl üretilecek ve üretilen mallar nasıl bölüşülecek* sorularını cevaplandırmakta yararlanabileceği ikinci mekanizma, **kumanda mekanizmasıdır**. Kumanda mekanizmasında iktisadi mesele *ülkeyi yönetenlerin* (örneğin seçilmiş bir meclisin) tercihleri doğrultusunda çözülür. Kumanda mekanizmasında ne kadar **ekmek** ne kadar **pasta** üretileceğine, ekmeğin ve pastanın odun fırınında mı yoksa elektrikli fırında mı üretileceğine ve belirli sayıda ve biçimde üretilen ekmeklerin ve pastaların nasıl bölüşüleceğine ülkeyi yönetenler karar verir.

Bir ülkenin, *hangi mallar-ne kadar üretilecek- nasıl üretilecek ve üretilen mallar nasıl bölüşülecek* sorularını cevaplandırmakta yararlanabileceği üçüncü ve son mekanizma, **karma ekonomi mekanizmasıdır**. Karma ekonomi mekanizmasında devlet-hükümet *piyasa mekanizmasının işleyişine her şeyden önce üretici olarak müdahale* eder. Bir başka deyişle karma ekonomi çözümünde devlet, gerekli gördüğü faaliyet alanlarında **fabrikalar-alt yapı tesisleri** kurar. Ancak devletin kurduğu ve dolayısıyla da sahibi olduğu *üretim birimlerinin*, ne kadar üretilecek-nasıl üretilecek ve nasıl bölüşülecek sorularına yönelik tercihleri, genelde kâr maksimizasyonu amacına yönelik değil, *kamu yararı* (net sosyal yarar) amacına yöneliktir. Ekmek-pasta örneğinden hareket edersek, karma ekonomide ne kadar ekmek ne kadar pasta üretileceğine, ekmeğin ve pastanın odun fırınında mı yoksa elektrikli fırında mı üretileceğine ve belirli sayıda ve biçimde üretilen ekmeklerin ve pastaların nasıl bölüşüleceği, **hem** bireylerin ve firmaların sırasıyla **fayda** maksimizasyonuna ve **kâr** maksimizasyonuna yönelik tercihleri, hem de kamu kesiminin-hükümetin, **kamu yararına** yönelik tercihleri tarafından belirlenir. Karma ekonomi çözümünde kamu kesimi piyasa mekanizmasının işleyişine sadece üretici olarak değil, *aynı zamanda piyasaları düzenlemek* anlamında da müdahale eder. Dolayısıyla da **kamu üretimi-kamu mülkiyeti** ve kısaca **regülasyon** denilen **kamu düzenlemesi**, karma ekonomi mekanizmasının iki temel özelliğidir. Söz konusu üç alternatif mekanizmadan *piyasa ve karma ekonomi*, üretim araçlarında *özel mülkiyetin* asıl olduğu **kapitalist sisteme** özgü mekanizmalardır. Devletin piyasaya üretici veya düzenleyici olarak müdahale etmemesi

gerektiğini savunan piyasa mekanizması kapitalist ülkelerde 19. Yüzyılda ve 20. Yüzyılın başlarında uygulanmıştır. Batı ekonomilerinde 1929 yılında patlak veren *Büyük Dünya bunalımının piyasa mekanizmasına duyulan güveni sarsması* ve İngiliz İktisatçı John Maynard Keynes'in 1936 yılında yayınlanan *Genel Teori* başlıklı eserinde piyasa mekanizmasının işleyişinin *gayri mükemmel olduğu* yolundaki tezi, **Keynesyen Devrim**, kapitalist ekonomilerin 1930'lardan sonra karma ekonomi mekanizmasına yönelmelerine yol açmıştır. Ancak 1970'lerden sonra kapitalist ekonomilerde yeniden piyasa mekanizmasına doğru bir yönelme olmuştur. Bu yönelişin arkasında *iktisat teorisinde meydana gelen değişmelerin* ve 1930 sonrasında karma ekonomi deneyiminde *yaşanan sorunların* önemli bir rolü olmuştur.

Diğer taraftan kumanda mekanizması, üretim araçlarında *kamu mülkiyetinin* asıl olduğu **sosyalist sisteme** özgü bir araçtır. Kumanda mekanizması tarihsel olarak eski Sovyetler Birliği'nde, Doğu Bloku ülkelerinde, Çin'de, Kuzey Kore'de ve Küba'da uygulanmıştır. Dünya'da 1980'lerde ortaya çıkan küreselleşme olgusu, kapitalist ülkelerin karma ekonomi anlayışından tekrar piyasa anlayışına yönelmelerine yol açmıştır. Ayrıca Doğu Bloku'nun çökmesi sonrasında ortaya çıkan ulus devletler de çözümünü piyasa mekanizmasında aramışlar ve böylece Dünya ekonomisinin hâkim unsuru piyasa mekanizması olmuştur.

ÖZELLEŞTİRME

Kumanda mekanizmasının ve karma ekonomi mekanizmasının geçerli olduğu ekonomiler piyasa ekonomisine yönelirken, devletin asli görevleri olan adalet ve güvenlik hizmetlerine ve özel sektör tarafından yüklenilemeyecek alt yapı yatırımlarına yönelmesi, ekonominin ise piyasa mekanizması tarafından yönlendirilmesi anlayışını benimsemişlerdir. *Kamu mülkiyetinden ve kamu düzenlemesinden vazgeçilmesini* savunan bu anlayışa kısaca **özelleştirme** denir.

Piyasa mekanizmasına geçişin temel bir aracı olan özelleştirmenin **hareket noktası**, kamu işletmeciliğinden ve düzenlemelerinden arındırılmış bir ekonomik yapının-**bireysel çıkarlara dayalı bir ekonomik yapının toplumsal refah açısından daha etkin olduğu** anlayışıdır. Bu bağlamda özelleştirmenin temelinde iktisat biliminin kurucusu Adam Smith'in 1776 yılında yayınlanan *Milletlerin Zenginliği Üzerine Bir Deneme* başlıklı kitabında ileri sürdüğü *Görünmez El Prensibi*'nin yattığı söylenebilir. Bu hususu Adam Smith'in kelimeleri ile ifade etmek gerekirse, *"her birey sürekli olarak sahip olduğu sermayeyi en yararlı biçimde kullanmanın yollarını arar. Göz önüne aldığı bu yarar, toplumun değil onun kendi yararındır. Ancak bireyin kendi yararını gözetmesi, zorunlu olarak toplum için en iyi olan kullanımı tercih etmesine yol açar. Kendi çıkarını amaçlayan bireyi görünmez bir el, hiç amaçlamadığı bir sonuca yönlendirir. Birey kendi çıkarı peşinde olmak suretiyle, hiç amaçlamadığı halde*

toplumun çıkarını da, gerçekten toplumun çıkarı peşinde olsaydı arttıracığından daha fazla, arttırır.” Adam Smith tarafından geliştirilen Görünmez El Prensipli’ne göre piyasa mekanizması kişisel ve sosyal yararları bağdaştıran ve dolayısıyla da kapitalist sistemde hükümetlerin piyasanın işleyişine müdahale etmelerini anlamsız kılan bir araçtır.

TÜRKİYE EKONOMİSİNİN GELİŞİM SÜRECİ

Büyük önder Mustafa Kemal Atatürk, 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan, 23 Ağustos 1924 tarihinde yürürlüğe giren Lozan Antlaşması ile kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin hedefini “*muasır medeniyet seviyesine ulaşmak ve onu geçmek*” biçiminde ifade etmişti. Bu hedefe ulaşmak için 1923-1938 Atatürk Dönemi’nde, **1930** yılına kadar **piyasa** mekanizması, 1930 yılından itibaren **karma ekonomi** mekanizması benimsenmiştir. 1930 yılına kadar izlenen piyasa mekanizmasının yerini bu yıldan sonra karma ekonomi mekanizmasının almasının arkasında iki önemli olgu vardır. Bu olgulardan birincisi cumhuriyetin kurulduğu yıllarda *müteşebbis unsurunun ve özel sermaye birikiminin yetersiz olması (kişilerin bir demir-çelik fabrikası kurmak için gerekli olan birikime ve ekonomik vizyona sahip olmaması)* ve bu yetersizliğin de gelişmiş bir sermaye piyasasının yokluğunda *özel sektöre dayalı bir iktisadi gelişme hamlesini* imkânsız kılmasıydı. İkinci olgu ise 1929 yılında ortaya çıkan, 1923-1937 döneminde batı ekonomilerinde üretimin ciddi biçimde düşmesine, işsizliğin ise ciddi biçimde artmasına yol açan *Büyük Dünya Bunalımı* idi. Batı ekonomilerinin **koruyucu dış ticaret politikaları izleyerek yurtiçi üretimi teşvik etmelerine** -kendi kabukları içine çekilmelerine yol açan büyük bunalım, piyasa mekanizmasının içerdiği mutlak veya mukayeseli üstünlüklere dayalı bir kalkınma hamlesini- serbest ticarete dayalı bir kalkınma hamlesini imkansız kılan bir olgu idi.

Türkiye’de 1930 yılından sonra Atatürk’ün önderliğinde karma ekonomi mekanizmasının benimsenmesinin bir başka nedeni, piyasa mekanizmasına dayalı bir kalkınmayı **Türk milletine** dayalı bir biçimde gerçekleştirmenin, Osmanlı İmparatorluğu’ndan Kurtuluş Savaşı sonrasında devralınan miras çerçevesinde mümkün olmamasıdır. Zira Osmanlı İmparatorluğu’nun son döneminde Rum-Ermeni-Musevi ve yabancılardan oluşan grubun işletmelerin sermayelerindeki ve çalışanlar içindeki payı sırasıyla % 85 ve dolayısıyla da Türklerin payı sadece %15 kadardır. Bu bağlamda karma ekonomi cumhuriyetin kurucusu kadrolar tarafından devlete hâkim olan Türk unsurların ekonomiye de hâkim olmalarının bir yolu olarak değerlendirilmiştir.

Cumhuriyetin sahip olduğu *donanımın yetersizliği ve büyük dünya bunalımı*, Atatürk ve arkadaşlarının 1930 yılında 1923 yılından beri izledikleri piyasa mekanizmasına dayalı iktisat politikasını terk etmelerine ve bu politika yerine özel sektör üretim faaliyeti yanında *kamu*

sektörü üretimi faaliyetine de önem veren karma ekonomi mekanizmasını benimsemelerine yol açmıştır. Bazen “*Devletçilik Dönemi*” diye nitelendirilen ve Atatürk ile arkadaşlarının Türkiye’nin ve Dünya’nın içinde bulunduğu koşulları çok iyi değerlendirmelerinin bir ürünü olan bu uygulamada, önce **Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı (1934-38)** yürürlüğe sokulmuştur. Bu uygulamayla Kimya, Kâğıt-Sellüloz, Madencilik, Tekstil, Seramik ve Demir-Çelik alanlarında 17 sınaî tesis kurulmuştur. Ayrıca 1935 yılında zor durumdaki dört özel sektör şeker fabrikası “*Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.*” olarak devletleştirilmiştir. Birinci Sanayi Planı’nın başarısı üzerine 1936 yılında İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlanmaya başlanmış, ancak bu plan 1938 yılında İkinci Dünya Savaşı’nın patlak vermesi üzerine uygulanamamıştır.

1950–1960 Demokrat Parti döneminde pek benimsenmeyen karma ekonomi anlayışı (kamu işletmeciliği yaklaşımı), *1963-1983 planlı kalkınma döneminde* yeniden önem kazanmış ve *Birinci, İkinci, Üçüncü ve Dördüncü Beş Yıllık Plan* dönemlerinde çok sayıda *fabrika-baraj ve liman* ekonomiye kazandırılmıştır. Bu dönem ayrıca bugün Türkiye’de var olan çok sayıda özel sektör tesisinin kuruluşuna sahne olmuştur. Bu husus hesaba katıldığında 1963-1983 dönemi, Türkiye’de hem kamu kesiminin hem de özel kesimin geliştiği ve güçlendiği bir dönem olmuştur.

1983–1993 Özal döneminde ise karma ekonomi anlayışı yeniden terk edilmiş ve ilk defa Demokrat Parti döneminde ifade edilen bir husus, kamu tesislerinin-kamu iktisadi kuruluşlarının (KİT’lerin) özel sektöre satılacağı hususu, 1983 yılında yeniden ifade edilmiş ve Thatcher hükümetinin İngiltere’de, Reagan yönetiminin ABD’nde başlattığı özelleştirme uygulamalarının rüzgârını ve 1970 sonrasında (yeniden) ortaya çıkan küreselleşme olgusunun “piyasa mekanizması etkindir, piyasa neylerse iyi eyler ve dolayısıyla da devlet işletmeciliği etkin değildir; devlet neylerse kötü eyler” tezini arkasına alan Özal hükümeti, 1985 yılında ilk özelleştirme işlemini gerçekleştirmiştir.

Türkiye ekonomisinin gelişim sürecine ilişkin yukarıdaki açıklamalar değerlendirilirken, Osmanlı İmparatorluğu’nun külleri üzerine Kurtuluş Savaşı sonucu kurulan Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin özellikle 1930 sonrası dönemdeki iktisadi performansının **eşsiz** olduğunu, 20.Yüzyılda aynı koşullardan ve gelişmişlik düzeyinden hareketle benzeri bir performansı gerçekleştiren ikinci bir ülke olmadığını unutmamak gerekir. Bir başka deyişle Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin 20. Yüzyılda siyasi-sosyal ve kültürel açılardan gerçekleştirmiş olduğu gelişme gibi iktisadi açıdan gerçekleştirmiş olduğu gelişme de eşsizdir. Bu hususu daha iyi anlamak için, Cumhuriyetin ilk yılında İstanbul’da tramvay çalıştıracak vatmanın ve duvar ördürecek bir ustanın bulanamadığı Türkiye Cumhuriyeti’nin, 80 yıl sonra dünyanın en büyük 18’nci ekonomisine sahip olduğunu hesaba katmak yeterli olacaktır. Cumhuriyetin bu büyük

başarısında kamu işletmelerinin (KİT'lerin) katkısı şüphesiz çok büyüktür. *Bu nedenle KİT'leri ve çalışanlarını aslında her zaman minnetle anmak gerekir.*

TÜRKİYE'DE ÖZELLEŞTİRME

Türkiye'de 1985–2006 döneminde **gerçekleştirilen** özelleştirme uygulamalarının toplam tutarı 26 milyar \$ düzeyindedir. Alt dönemler itibariyle incelendiğinde 1985–2004 döneminde **gerçekleştirilen** özelleştirme uygulamalarının toplam tutarı 9.5 milyar \$ düzeyindedir. Buna karşılık 2005 yılında 8.2 milyar \$, 2006 yılında ise 8 milyar \$ düzeyinde bir özelleştirme gerçekleştirilmiştir. Bir başka deyişle 2005-2006 döneminde 16.2 milyar \$ kadar bir özelleştirme gerçekleştirilmiştir. Türkiye'de 1985-2006 döneminde gerçekleştirilen özelleştirmenin (26 milyar \$) 16.2 milyar \$ kadar bir kısmının (% 62'sinin) son iki yılda gerçekleştirilmiş olması, özelleştirmenin son yıllarda ciddi bir hız kazandığını yansıtır. Özelleştirmenin 2005 ve 2006 yıllarında büyük bir hız kazanmış olmasının arkasında ise, Türk Telekom'un 2005 yılında 6.5 milyar dolara, Tüpraş'ın ve Erdemir'in ise 2006 yılında sırasıyla 4.1 milyar ve 2.8 milyar dolara özelleştirilmiş olması vardır. Zira söz konusu üç özelleştirmenin toplam tutarı 13.4 milyar dolardır ve bu büyüklük de 2005-2006 döneminde gerçekleştirilen 16.2 milyar dolar tutarındaki özelleştirmenin % 82'ini oluşturur.

Türkiye'de 1985-2006 döneminde gerçekleştirilen 26 milyar \$ tutarındaki özelleştirmenin %70 gibi çok büyük bir kısmı “blok satış” biçiminde olmuştur. Bunu “halka arz” (% 13), “tesis ve varlık satışı” (% 10), “İMKB'de satış” (% 5) ve “bedelli devir” izlemiştir.

Türkiye'nin yukarıda özetlenen özelleştirme deneyimi iki farklı açıdan, Türkiye'de özelleştirme işlemlerinin uygun bir biçimde yapılıp yapılmadığı açısından ve özelleştirmenin bir parçası olduğu piyasa ekonomisi anlayışının Türkiye ekonomisinin günümüzdeki ihtiyaçlarına uygun bir araç olup olmadığı açısından değerlendirilebilir. Birinci açıdan, Türkiye'de özelleştirme işlemlerinin uygun bir biçimde yapılıp yapılmadığı açısından bakıldığında, özelleştirme işlemlerinin her şeyden önce **önceden açıklanan bir program çerçevesinde ve duyurudan satışa kadar olan tüm aşamalarda şeffaflık sağlanarak yürütülmesi** gerekir. Bu husus iktidarın özelleştirme üzerinden eşine-dostuna haksız kazanç sağlanmasını engellemenin temel koşuludur. Ancak Türkiye'de özellikle son yıllarda gerçekleştirilen özelleştirme işlemlerinde bu koşulun yerine getirildiğini söylemek sadece Tüpraş örneği itibariyle bile mümkün değildir. Zira Özelleştirme İdaresi 2004 yılında Tüpraş'ın % 65 hissesinin 1.3 milyar \$ karşılığında Alman EFREMOV şirketine devredilmesine karar vermiş ve Petrol-İş sendikasının açtığı dava sonucu bu özelleştirme işleminin Danıştay tarafından usulsüz bulunarak iptal

edilmesi sonucu, 2006 yılında Tüpraş'ın bu defa sadece % 51 hissesi 4.1 milyar dolara Koç-Shell grubuna satılmıştır. Böylece Hazine 3.9 milyar dolar kadar bir kayba uğramaktan kurtulmuştur. Ayrıca Özelleştirme İdaresi'nin satış duyurusu yapmadan Tüpraş'ın % 14.7 oranındaki hisselerini 2005 yılı Mart ayında İMKB Toptan Satışlar Pazarı'nda Global Menkul Değerler adlı bir şirkete-bu şirket üzerinden altı Amerikan şirketine 446 milyon dolara satmış ve Petrol-İş sendikasının açtığı dava sonucu bu özelleştirme işlemi de Danıştay tarafından usulsüz bulunarak iptal edilmiştir. Hazinenin Tüpraş'ın 2006 yılındaki özelleştirme bedeli üzerinden fiilen 730 milyon dolar zarara uğradığı bu işlemle ilgili olarak Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı geçtiğimiz günlerde Özelleştirme İdaresi Başkanı ve diğer yetkilileri aleyhine “görevde keyfi davrandıkları, görevi kötüye kullandıkları” gerekçesiyle ve hapis istemiyle dava açmıştır. Türkiye’de özelleştirme işlemlerinin uygun bir biçimde yapılıp yapılmadığı açısından bakıldığında, özelleştirme yapılırken özelleştirmeye konu olan tesislerin ve faaliyetlerin ulusal güvenlik açısından stratejik olup olmadıklarına dikkat etmek ve dolayısıyla da özelleştirme işlemlerinde seçici olmak gerekir. Bir başka deyişle özelleştirme işlemleri yürütülürken, hükümetlerin yenisi kolayca kurulabilecek bir fabrikasını satan bir kasaba tüccarı gibi değil, bir devlet adamı gibi davranmaları gerekir. Türkiye’de özellikle son yıllarda gerçekleştirilen özelleştirme işlemlerinde bu koşulun yerine getirildiğini söylemek de mümkün değildir. Örneğin Anayasa Mahkemesi'nin 1994 yılında aldığı 45 sayılı karara göre Telekom stratejik bir kuruluştur ve dolayısıyla da Telekom'un yakın geçmişte hem de Oger adlı yabancı bir şirkete satılmış olması ulusal güvenlik açısından doğru bir tercih değildir. Bu bağlamda gelişmiş ülkelerdeki Telekom türü şirketlerin mülkiyetinde kamu payının daha büyük olduğunun ve/veya özelleştirme işlemlerinin halka arz biçiminde yapıldığını belirtmek yararlı olacaktır.

Türkiye’de 1986 yılından beri yürütülen ve son dört senede hızlanan özelleştirme işlemleri, özelleştirmenin bir parçası olduğu piyasa ekonomisi anlayışının Türkiye ekonomisinin günümüzdeki ihtiyaçlarına uygun bir araç olup olmadığı açısından da değerlendirilebilir. Bu açıdan bakıldığında hesaba katılması gereken ilk hususun Türk özel sektörünün 1963-1983 dönemindeki dinamizmini, özellikle son yıllarda maalesef kaybetmiş olduğudur. Türkiye’de son 15 yılda gerçekleştirilmiş yeni üretim kapasitesi yaratan özel sektör yatırımları nelerdir diye bir soru sorulduğunda, akla sadece Kocaeli şehrindeki Ford Otomotiv Fabrikası ve Manisa’daki Vestel Tesisleri gibi çok az sayıda örnek gelmektedir. Benzer biçimde sıfırdan doğrudan yabancı yatırımın (yeni üretim kapasitesi yaratan doğrudan yabancı yatırımın, greenfield foreign direct investment) Türkiye’ye gelen toplam doğrudan yabancı yatırımdaki payı ve miktarı, değeri dün olduğu gibi bugün de çok düşüktür. Bir başka deyişle Türkiye’ye gelen doğrudan yabancı yatırımın tümüne yakın bir kısmı, şirket alımına yönelik doğrudan yabancı yatırım (yeni üretim

kapasitesi yaratmayan doğrudan yabancı yatırım, acquisition foreign direct investment) niteliğindedir. Dolayısıyla da Türk özel sektörünün yeni yatırım yapma arzusunda özellikle son 10-15 yılda meydana gelen azalma sıfırdan doğrudan yabancı yatırım ile telafi edilememiştir. Bu durumun önümüzdeki yıllarda değişeceğini düşünmek kanımca pek mümkün değildir.

Özelleştirmenin bir parçası olduğu piyasa ekonomisi anlayışının Türkiye ekonomisinin günümüzdeki ihtiyaçlarına uygun bir araç olup olmadığı değerlendirilirken hesaba katılması gereken ikinci husus, yeni üretim kapasitesi yaratan yerli + yabancı yatırım hacmindeki olumsuz durumun, Türkiye'nin son yıllarda giderek kronikleşen bir işsizlik sorunu ile karşı karşıya kalmasına yol açmış olmasıdır. Günümüzde Türkiye'de işsizlik haddi, cesareti kırılan işçiler ve eksik istihdam hesaba katıldığında % 20 düzeyindedir. Türkiye'de çalışmak isteyen her beş kişiden biri işsizdir. Yüzde 20 düzeyindeki bir işsizlik haddinin ne kadar yüksek olduğunu anlamak için, 1929 Büyük Bunalım yıllarında ABD'nde işsizlik haddinin % 25 olduğunu hesaba katmak yeterlidir. Türkiye'nin yeni üretim kapasitesi yaratan yerli-yabancı yatırım hacmindeki yetersizlik sürdüğü sürece ileride % 30'lar düzeyine tırmanacak olan bir işsizlik haddini uzun süre taşımasının mümkün ve makul olduğu kanımca düşünülemez.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında Türkiye ekonomisine uzun dönemde yeniden hayatiyet kazandırmanın belki de tek yolu, kamu ve özel sektör temsilcilerinin işbirliğiyle hazırlanacak olan bir "sanayileşme planını" uygulamaya sokmaktır. 1930–1938 ve 1963–1983 dönemlerindeki karma ekonomi uygulamasını kamu sektörü ile özel sektör arasındaki işbirliğini kapsayacak biçimde genişleten böyle bir anlayış, bu yönüyle önceki uygulamalardan daha başarılı olmaya adaydır. Bu husus günümüzde yürütülen özelleştirme işlemleri itibarıyla değerlendirilirse, Türkiye'nin içinde bulunduğu iç ve dış iktisadi-politik koşulların 1930'larda veya 1960'larda olduğu gibi Türkiye'yi yeniden karma ekonomi mekanizmasına yönelmeye mecbur kıldığı söylenebilir. Bu üçüncü dalga karma ekonomi uygulaması, Türkiye'nin IMF Politikalarını uygulayarak sürüklendiği cari açık sorunundan kurtulması için de bir fırsat olacaktır.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Ünsal'a teşekkür ediyorum.

İkinci konuşmacı, Prof. Dr. Coşkun Can Aktan ve Sayın Aktan da bize özelleştirmenin felsefesi, biraz daha kuramsal yönünü ele alacak.

Buyurun.

Prof. Dr. COŞKUN CAN AKTAN (Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi)- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Saygıdeğer Rektörüm, değerli hocalarım, sevgili öğrenciler; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Rektörümüz başta olmak üzere, Sayın Başkanımız ve Değerli Hocamız, özelleştirmeye ilgili bulunduğumuz noktayı, aslında çok açık ifade ettiler. Ben sunumumu özelleştirme kavramı ve özelleştirmenin felsefi temelleri olmak üzere iki ana başlık altında sunacağım. Özelleştirmenin felsefi temellerini:

- Devlet ve Piyasa Karşılaştırması: Matris Analizleri
- Piyasa Başarısızlığı ve Devletin Başarısızlığı
- Devletin Büyümesi ve Devletin Başarısızlığı alt başlıkları altında açıklayacağım. Ancak önce ben çok samimiyetle sizlerle bir-iki anket yapabilir miyim, müsaade eder misiniz? Mümkünse soracağım soruya “evet” veya “hayır” cevabını verelim, el kaldıralım. Birinci soru şu: Özelleştirmeyi şu şekilde tanımlarsak eğer, dar anlamda değil, daha geniş bir anlamda, devletin özel mal ve hizmet üreten işletmelerinin, yani kamu iktisadi teşebbüslerinin özel sektöre satışının ötesinde, çok daha geniş anlamda bir özelleştirme kavramı eğer şu şekilde tanımlanırsa: Devletin rolü, görev ve fonksiyonlarının mümkün olduğu ölçüde özel sektöre devri anlamındaki bir tanımı esas aldığımızda, “özelleştirmenin ana felsefesine inanıyorum, devletin görev ve fonksiyonları mümkün olduğu ölçüde özel kesime devredilmeli midir?” diye bir soru sorulduğunda, buna samimiyetle “devredilmelidir”, bir el kalkar mı acaba? Kalkmayanlar, eğer kalkmıyorsa, bu demektir ki “hayır...” Bir daha soralım: “Özelleştirmenin genel felsefesini doğru buluyorum.” Evet diyenler çoğunlukta. Teşekkür ederim.

İkinci sorumuz, özelleştirmenin Türkiye’deki uygulaması itibariyle “ben özelleştirme uygulamalarının Türkiye’de uygulandığı biçimiyle doğru bulmuyorum, özelleştirme Türkiye’de uygulandığı yönüyle yanlıştır...” Bunun için de kalkan eller çoğunlukta. Teşekkür ederim. Öncelikle bu tespit benim için çok önemliydi. İki şeyi karıştırmamak lazımdır: İşin felsefesiyle işin uygulamasını karıştırmamak lazım. Bendeniz aşağı yukarı tüm akademik yaşamımı bu alanda çalışmalar yaparak geçirmiş bir insanım, yani kamu ekonomisi, özelleştirme konularında çalışmış bir insanım. Özelleştirme kelimesinin henüz yeni telaffuz edildiği 6 Kasım 1983 seçimlerini kazanan Anavatan Partisi iktidarının ardından rahmetli Özal’ın gündeme getirdiği, ... 1985’te Türkiye’ye davetiyle başlayan, henüz özelleştirme felsefesinin hiç tartışılmadığı, bölünmediği bir konjonktürde, çok önemli bir konjonktür; o dönemdeki bütün sendikaların görüşlerine tek tek bakınız, o dönemde siyasal parti liderlerinin görüşüne bakınız, bu çok önemli.

Yirmi yılda aldığımız entelektüel değişimi ben çok iyi gözlemliyorum. Şu kalkan eller de bana fikir veriyor diye düşünüyorum.

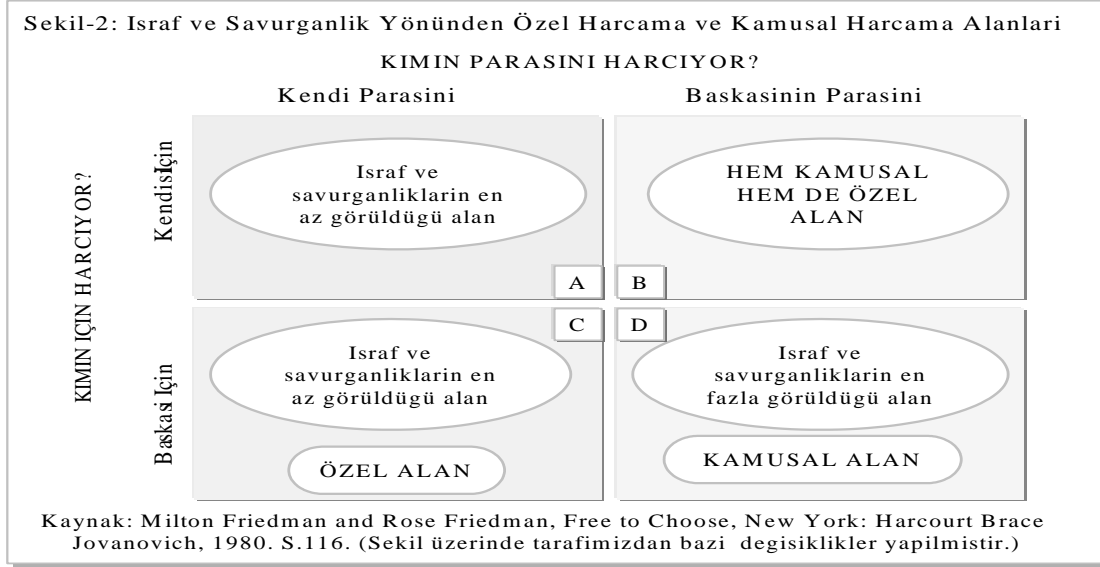
İsterseniz, müsaade ederseniz, zamanın elverdiği ölçüde, bu yirmi dakikayı etkin kullanmaya çalışacağım ve sunumuma birkaç matris göstererek başlayacağım. O matrisleri de sizlerle birlikte yürütmeye çalışacağım, ama ne olur, cevap vermenizi rica ediyorum.

Şekil-1’deki matrise bakıyoruz. “Etkinliğin en yüksek olduğu alan hangisidir?” Sorusunu düşünüyorsunuz şu anda, bu matristen anladığımız kadarıyla ben I, II, III, IV alanları diyeceğim. Samimiyetle, ne olur, bir nevi el kaldırım, yani “etkinliği en düşük buldum” veya tam tersi de olabilir. Etkinliği açıklamak gerekirse, I numaralı alanda kişi, kendi parasını kendi özel harcamaları için kullanıyor. Ben kendi paramı yada başkasının parasını kimin için harcıyorsam, II nolu...; III numaralı alanda; IV nolu alanda başkasının parasını kendim için harcıyorum. Etkinliğin en yüksek olduğu alan I numaralı diyenler...; etkinliğin en yüksek olduğu alan II numaralı alan diyenler... Etkinliğin en yüksek olduğu alan III diyenler... İşte en başta Rektörümüz elini kaldırdı, cesur olalım. Önemli olan bu; farklılıklarımız olabilir, anlamayabiliriz... Benim görebildiğim kadarıyla I numaralı alan, etkinliğin en yüksek olduğu alan diye eller kalktı. Şimdi bu sonucu daha açık bir şekilde şekil-2 görebiliyoruz.

Şekil-1

		KIMIN PARASINI HARCİYOR?	
		Kendi parasini	Baskasini parasini
KIMIN İÇİN HARCİYOR?	Kendisi için	I	II
	Baskasi için	III	IV

ŞEKİL-2 ISRAF VE SAVURGANLIK YÖNÜNDEN ÖZEL HARCAMA VE KAMUSAL HARCAMA ALANLAR

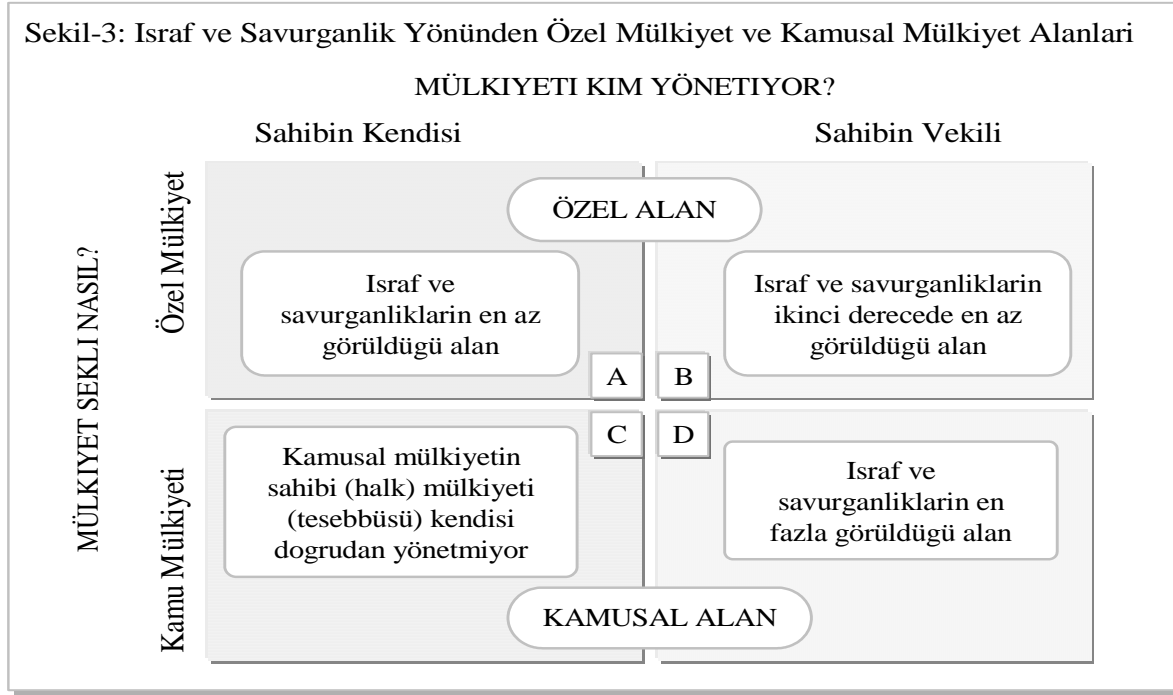
Şimdi geçiyorum ikinci matrise (Şekil-3), ama yorum yapmıyorum. Tekrar soruyorum: Etkinliğin en yüksek olduğu alan I; Etkinliğin en yüksek olduğu alan II; Etkinliğin en yüksek olduğu alan III; Etkinliğin en yüksek olduğu alan IV... Şöyle söyleyeyim: Performans yönünden kârlılık, verimlilik, etkinlik, yenilik, yaratıcılık, verimlilik, kalite, düşük maliyet... Bu yönlerden en yüksek olan hangisidir? I mi? II mi? III mü? IV mü?

Arkadaşlar; şunu izah edeyim: Ben sizi IV''ün III'ten daha başarılı olduğuna ikna ederim: Örneği de Sayın Mehmet Haberal. Benim hem bir kamu üniversitesinde kimliğim var, hem özel üniversitede kimliğim var. Bir özel vakıf üniversitesinde mütevelli heyet üyesiyim. Örnek orada, hem de büyük saygıyla, takdirle anılacak bir büyük örnek. Mülkiyetin şekline ve yönetimine bağlı olarak israf ve savurganlık durumu daha açık bir biçimde Şekil 4'te görülmektedir.

Şekil-3

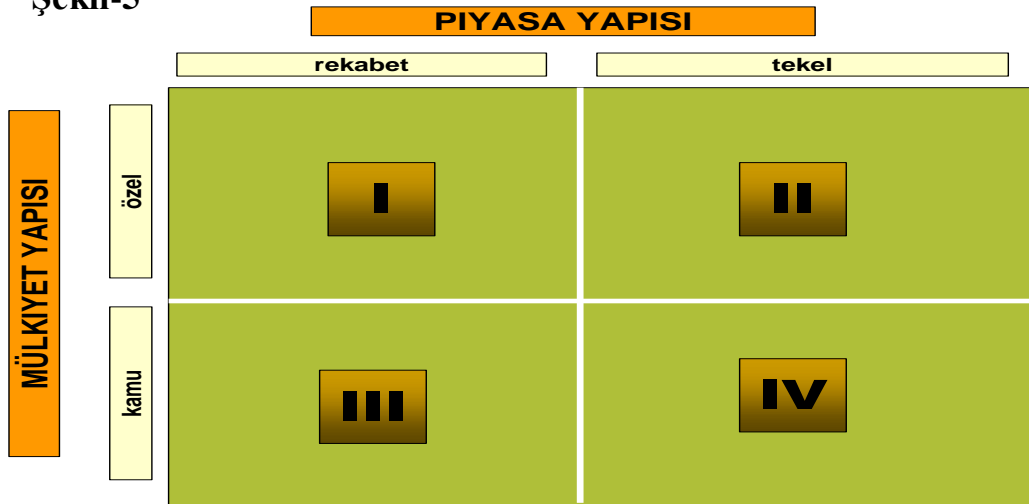

ŞEKİL-4: ISRAF VE SAVURGANLIK YÖNÜNDEN MÜLKİYET

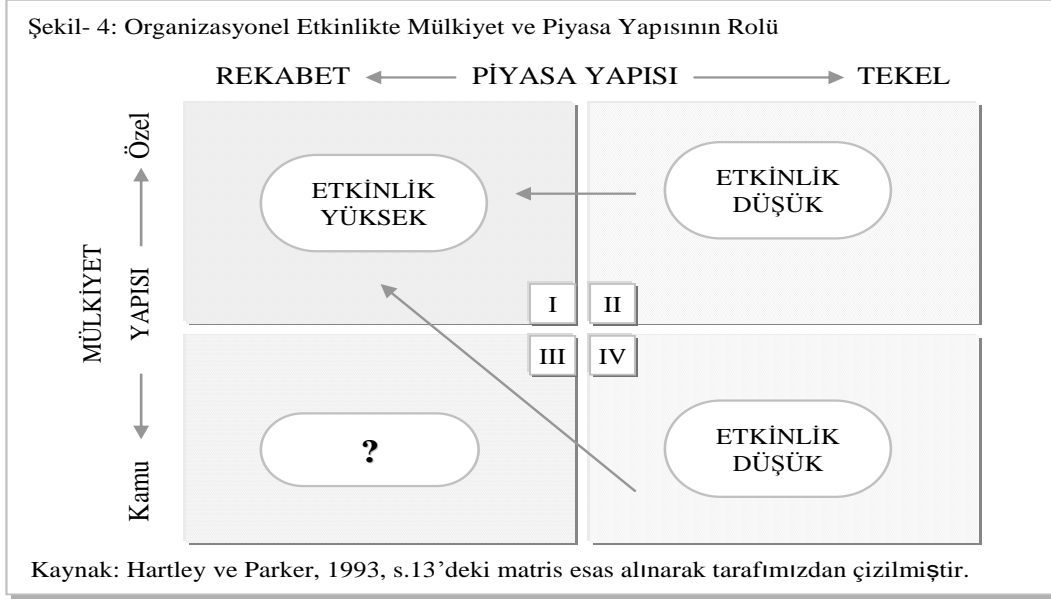
Bir başka matrise bakalım (Şekil-5) ve piyasa yapısını değerlendirelim. Zamanının elverdiği ölçüde konuşuyorum; yoksa ben isterim ki çok interaktif, harikulade bir beyin fırtınası yapalım, uzlaşmaya doğru adım adım gidelim, anlayarak gidelim. Şöyle söyleyeyim: Öyle gerçekler var ki, tereddüt edemeyiz. Hiç kimse burada, iktisatçı olsun-olmasın, tekelin doğru olduğunu savunamaz. Çok iddialı bir laf değil. Hiçbir kimse şu toplulukta, şuraya çıkıp tekelin doğru bir şey olduğunu, monopol piyasasının etkinlik ve diğer söylediğim kavramlar yönünden başarılı olduğunu bana anlatamaz, beni ikna edemez. Çok marjinal, çok aykırı, dikkate alınmayacak kadar öte bir düşüncedir. Uzlaştığımız konu şu: Tekelci piyasalar yanlıştır. Bizim I'le III arasında düşünmemiz lazım, eğer burada yorum yapmak gerekirse...

Şekil-5

Burada belki şöyle diyebiliriz: Etkinliğin en düşük olduğu alan hangisidir? Tekel piyasalarıdır. Organizasyonel etkinlikte mülkiyet ve piyasa yapısının rolü Şekil-6'da daha açık bir biçimde görülmektedir.

ŞEKİL-6 ORGANİZASYONEL ETKİNLİKTE MÜLKİYET VE PİYASA YAPISININ ROLÜ

Benim bugünkü sunumum, dikkat ederseniz, tamamen özelleştirmenin felsefesi, Türkiye'de uygulamalarıyla ilgili sizinle aynı fikirdeyim, elimi sizlerden daha yukarılara kaldırıyorum; Türkiye'deki uygulamaların yanlış olduğunu sizinle birlikte savunurum. Ama bir şeyi anlamamız lazım: Özelleştirmenin ana felsefesini anlamamız lazım, bu düşündüğünüzün ötesinde bir felsefe, bu bir vizyondur, bunun yüksek vizyon olduğunu düşünüyorum. Bakın, Yurtiçi Kargo, Aras Kargo, MNG, UPS, Teleks; gidiyorsunuz, aldığınız hizmete bakın... Posta, telefon, telgraf işletmelerinin var olması lazım... Rekabetçi piyasalar, etkin piyasalar var, hiç tereddütsüz... Bakın, rekabetçi piyasalar başarılı olur, kabul ettik zaten, bir itiraz olduğunu sanmıyorum. Hiç kimse burada tekeli savunamaz. Eğer bu matriste (Şekil-5) görüşlerimizi söyleyecek olursak, bu matris çerçevesinde söyleyecek olursak, hiç kimse, şurada mukayese ediyorum, posta ve telekomünikasyon hizmetlerinde monopolizasyonu mu savunursunuz, devletçiliği mi savunursunuz, rekabeti mi savunursunuz? Allah aşkına, gidip MNG'yi beğenmezseniz, Horoz'a giriyorsunuz, UPS'ye giriyorsunuz, ertesi gün size hizmet sunuyor. Başka bir örnek; Sun Ekspres'le uçun, Pegasus'la uçun, Kopenhag'la uçun, bu inanılmaz bir şey, bu rekabetçi piyasalar demek, bu deregülasyon demek. Gerçek olan bu, rekabetçi piyasalar önemli.

Allah aşkına, sosyalizmi bırakalım, benim düşüncem, özür diliyorum, saygısızlık anlamında söylemiyorum, düşüncelerimi saygıyla söylüyorum. Bu toplulukta tabii farklı görüşler

olabilir, ama burada kötöleyici anlamda da söylemiyorum, ama strateji tanımı, kamu iktisadi teşebbüslerinin stratejik tanımı, ulusal güvenlik meseleleri, bunlar benim düşünceme göre çağdı. Daha rekabetçi piyasalar oluşturacağız biz, o rekabetçi piyasalarda siz Türk Telekomu dışarıya satıyorsanız, özel tekel, hem de yabancı tekel yapıyorsanız, buna karşıyız. Bunu söyleyeyim, bana kızmayın, bu konuda hemfikiriz. Ama burada birisi çıkacak diyecek ki, “hayır, koli taşımacılığını, mektup taşımacılığını sadece ve sadece PTT yapsın.” Buna kimse inanmaz, burada genç insanların hiçbirinin inanacağına ben inanmıyorum. Eğitim sektöründe de böyle.

Sayın Rektörüne gelirken bir kitap, belki Türkiye'de ilk defa yazılan, Internet'ten girebilirsiniz, “Yükseköğretimde Değişim Üzerine” diye bir kitap... Türkiye'de geleneksel kutsal tanımı değişiyor. Geleneksel kutsal mal tanımı detaylarına girmeyeyim.

Efendim, organizasyonları böyle karşılaştırıyoruz. Bu kriterler yönünden sorduğunuzda, hiç şüphesiz I numaralı... II numaralı alan diye bir alan yoktur. Başkasının parasını kendi parası, kendi parasını başkası için kullanan... IV numaralı alan, tamamen kamusal alandır. Bizim vergi olarak ödediğimiz paraları politikacılar harcarlar, çarçur ederler. I numaralı alanda özel müteşebbis vardır, IV numaralı alanda politik müteşebbis vardır, siyasi müteşebbis vardır, kamusal müteşebbis vardır. Oradaki genel müdürle I numaralı alandaki genel müdür arasında dağlar kadar fark vardır. Bu da ideolojiyi gösteriyor aslında. Biraz anlarsak, biraz önyargılardan uzak kalırsak, eğer birazcık anlamak için çaba sarf edersek, yani şöyle bakarsak: “Hoca belki 20 yılını bu disipline vermiş bir insan olarak acaba ne demek istiyor, ne anlatmak istiyor?” Bu da önemli, herkesin bir alanı var. Burada baktığınızda, bakın alan IV'e el kalkmadı. Ben sizi ikna ederim, IV numaralı alan daha başarılıdır diye. Şöyle söyleyeyim: I numaralı alan diye bir alan olmaz. Kamusal alanın sahibi olmaz, neden olmaz? Bakın, tekerlemeyi söyleyeyim: “Devletin malı milletin malıdır. Sahip kimdir; millettir.” Aldatmaca, yutturmaca ve kelime anlamında çok büyük eksiklik var. “Devletin malı milletin malıdır.” Hayır, devamı var bunun; devletin malı milletin malı, milletin malı herkesin malıdır, herkesin malı hiç kimsenin malıdır. Sahip kimdir; hiç kimse. Sahibi olmayan bir alanı dikkate alamayız biz, doğrudan demokraside asla olamaz, hiçbir zaman olamaz. Hele demokrasinin en ileri aşamalarında bile gerçek demokrasinin anlamındaki demos kratos olamaz. Biz temsili demokrasilerde yaşarız, temsili demokrasilerde de millet sahiptir, millet kendisi yönetmez, milletin vekilleri yönetir. Milletin vekilleri de kendi mallarını mülklerini kullanmadıkları için çarçur ederler. Hep o rant kollama, hizmet kayırmacılığında, hepsi orada vardır. Ben kendi işletmemi kendim yönetiyorum. KOBİ'ler; KOBİ'ler III numaralı alandır. KOBİ'ler nedir? Sahipler genelde yönetir, küçük işletmelerdir. Ama işletme büyüdüğü ölçüde vekille yönetilir. Neden; genel müdür atarsınız, CEO atarsınız.

Ben sizinle buradan etkinliğin en yüksek olduğu alanın III ve IV olduğu konusunda hemfikirim, ama sizi IV'ün kimi zamanlar III'ten daha da başarılı olabileceği konusunda ikna edebileceğimi düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Aktan'a teşekkür ediyorum, özellikle de süreyi yetkin kullanmasından ötürü.

Şimdi üçüncü konuşmacımız, Sayın İlder Ertuğrul. Sayın Ertuğrul da özelleştirme uygulamalarından söz edecek.

Buyurun.

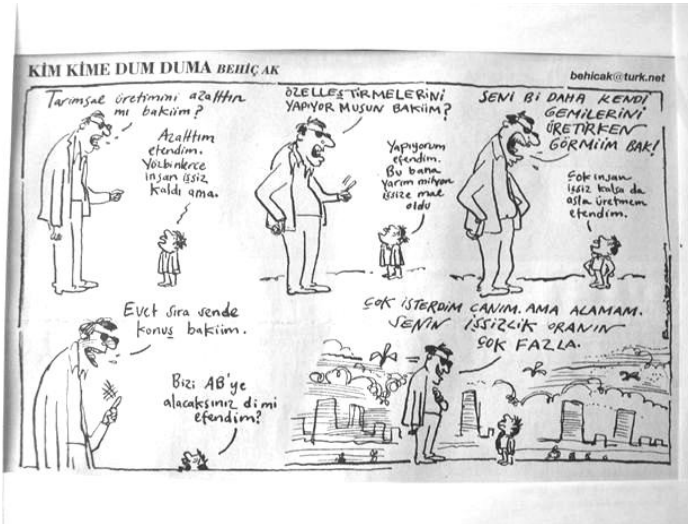
İLTER ERTUĞRUL (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Görevlisi)- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Aktan'la arka arkaya konuşmamız iyi oldu.

Sayın Aktan, Türkiye'deki özelleştirmelerin uygulaması kötü, dünyada ise, "iyi" özelleştirmeler varmış gibi bir giriş yaptı. "Bakalım öyle mi" diye önce Türkiye'ye bakacağız, sonra kısaca dünyaya göz atacağız.

Behiç Ak aşağıdaki karikatürü AB için çizmişti, ama diğer alanların hepsine

uygulayabilirsiniz.* Oradaki kişiyi bir büyük ağabey veya bir "amca"ya benzetebilirsiniz.

Diyor ki, "tarımsal üretimi azalttın mı bakayım?" "Azalttım efendim. Yüzbinlerce insan işsiz kaldı ama." "Özelleştirmeleri yapıyor musun bakayım?" "Yapıyorum efendim; yalnız, bu bana yarım milyon işsizi mal oldu." "Seni bir daha kendi gemilerini üretirken

görmeyeyim bak!" "Tabii efendim, çok insan işsiz kalsa da asla üretmem efendim." "Evet sıra sende konuş bakalım." "Bizi AB'ye alacaksınız, di mi efendim?" "Çok isterdim canım, ama alamam. Senin işsizlik oranın çok fazla."

* Karikatürler için arşivinden yararlanmama izin veren A.Ü. SBF'den Dr. Serdar Şahinkaya'ya, grafiklerde teknik desteği için Türkiye Kalkınma Bankası'ndan Oktay Küçükkiremitçi'ye teşekkür ederim.

Türkiye'de de özelleştirmenin sonucu, üç aşağı beş yukarı gideceğimiz yer bu.

Dünya Bankası'yla İkraz Anlaşması

Tabii ki Türkiye durup dururken bugüne gelmedi, Erdal Hocam söyledi; bu sonuç bir Dünya Bankası Projesi. Dünya Bankası, Türkiye'de “Yapısal Reform” adı altında “Özelleştirme Uygulaması Teknik Yardım ve Sosyal Güvenlik Ağı Projesi”ni uygulamaya koydu. Bu proje kapsamında 3 Temmuz 1994'te İkraz Anlaşması imzalandı; daha önce de özelleştirme uygulamaları var, ama asıl uygulamaya 4046 sayılı Özelleştirme Yasası'yla başlıyor. Koalisyon ortağı olarak DYP grubu adına SHP ile temasları yürütenlerden Sayın Şevki Erek de burada... Bu yasa, İkraz Anlaşması'ndan dört ay sonra yürürlüğe girdi.

Kısaca İkraz Anlaşması şu: “*Borçlu İkraz Anlaşması çerçevesinde diğer yükümlülüklerin hiçbiri kısıtlanmaksızın X devlet kuruluşuna bu yükümlülükleri yerine getirebilmesi için gerekli veya uygun olan bütün işlemleri yapacak veya yaptıracak ve bu yükümlülüklerin yerine getirilmesini önleyecek veya aksatacak hiçbir işlem yapmayacak ve böyle işlemlerin yapılmasına izin vermeyecektir.*” Anlaşmayı imzalayan, Türkiye Cumhuriyeti adına Bakanlar Kurulu.

Bu Anlaşmanın Türkçe meali şu: Türkiye Cumhuriyeti, bu İkraz Anlaşması çerçevesinde diğer yükümlülüklerin hiçbiri kısıtlanmaksızın Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na bu yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için gerekli veya uygun olan bütün işlemleri **yapacak veya yaptıracak** ve bu yükümlülüklerin yerine getirilmesini **önleyecek veya aksatacak hiçbir işlem yapmayacak** (örneğin mahkeme kararlarını uygulamayacak) ve böyle işlemlerin yapılmasına (örneğin mahkeme kararlarının uygulanmasına) izin vermeyecektir.

Proje 1: “*Türkiye'nin özel sektörünün daha fazla gelişmesinin kolaylaştırılması suretiyle ekonomideki etkinlik ve verimliliğin artırılması.*” Yani görünürdeki nedenle etkinlik ve verimlilik arttırılacak, ama niyeti çok açık söylüyor, özel sektörün daha fazla gelişmesi.

Proje 2. “*Özelleştirmenin saydam ve etkin (saydamlıktan sadece televizyonlardan naklen yayını anlayın, etkinlikten de bir an önce ve ne pahasına olursa olsun satışı anlayın) bir şekilde gerçekleştirilmesine katkıda bulunulması, özelleştirme sürecinin HIZLANDIRILMASI ve sürdürülebilir bir **ELDEN ÇIKARMA** ve **MALİ DARALMA** sürecinin **TEMELİNİN OLUŞTURULMASI.***”

Proje 3: “***ELDEN ÇIKARMA (SATIŞ)** sürecine, işgücü intibak programları da dâhil, sosyal güvenlik ağı önlemlerinin katılması suretiyle (örneğin mezarda emeklilik), **KİT'LERİN KÜÇÜLTÜLMESİ VE ELDEN ÇIKARILMASININ (SATILMASININ) İŞLERİNİ KAYBEDEN İŞÇİLER VE AİLELERİ** üzerindeki **OLUMSUZ ETKİLERİNİN AZALTILMASI...***”

Yani kesin olarak, özelleştirme sonucunda işler kaybedilecek. Buna, kim tepki koyar; işçiler ve aileleri... Bunu engellemek için “olumsuz etkiler azaltılacak.”

Özelleştirilen KİT’ler

Bu projenin sonucu olarak tarımsal özelleştirmeler kapsamında Türkiye Yem Sanayii A.Ş. özelleşti, SEK (Süt Endüstrisi Kurumu) özelleşti, EBK (Et ve Balık Kurumu) özelleşti. (AKP doğru bir şey yaptı; Et-Balık Kurumu’nu şimdi özelleştirme kapsamından çıkarıp Tarım ve Orman Bakanlığı’na bağladı.)

Türkiye Zirai Donatım Kurumu özelleşti.

Sınai özelleştirmeler kapsamında: Orman Ürünleri (ORÜS), Çimento (ÇİTOSAN), Sümerbank, KÖYTEKS, KARDEMİR, İSDEMİR, ERDEMİR, DİVHAN (Divriği Demir-Çelik Madeni).

Maden işleme alanında KÜMAŞ, ETİ KROM, ETİ-BAKIR, ETİ GÜMÜŞ, Seydişehir Alüminyum özelleştirildi.

Elektronik sektöründe TELETAŞ, TESTAŞ özelleştirildi.

Enerjide ÇAYIRHAN, Petrokimyada PETLAS, POAŞ, TÜPRAŞ özelleştirildi.

Türkiye Denizcilik İşletmeleri (TDİ)’nin Hopa, Rize, Trabzon, Samsun, Tekirdağ, Antalya limanlarını 1997-98’de özelleştirdik; şimdi TCDD’nin Mersin, İskenderun, İzmir, Derince limanlarının özelleştirilmesi gündemde. Mersin’i Cuma günü devretmeye hazırlanıyorlar, engellemezsek.

Bankacılıkta ETİBANK, SÜMERBANK (TMSF’de), DEMİRBANK (yabancıya gitti), TARİŞBANK, DENİZBANK oldu. Biliyorsunuz DENİZBANK’ı Zorlu grubu almıştı; Denizbank sadece bir tabela bankasıydı. Denizbank’ı alan Zorlu, sonra TARİŞ’in bazı şubelerini de aldı. Bilmem hiç Denizbank’ın tanıtım broşürlerini gören var mı? “113 yıllık banka” diyor. Çünkü Tarişbank, ta Osmanlı döneminde kurulmuş bir banka; onun 3-5 şubesini alınca, Denizbank da “113 yıllık bir banka” oldu, artık yabancı.

Bu salonun büyük çoğunluğu için Demirbank bize her sabah “iyi günler” dilerdi, Cumartesi-Pazar “iyi tatiller” dilerdi, şimdi Demirbank yabancı.

Halk Bankası’nın halka arzı yapıldı, arkadan blok satılacak.

Etkinlik-üretim

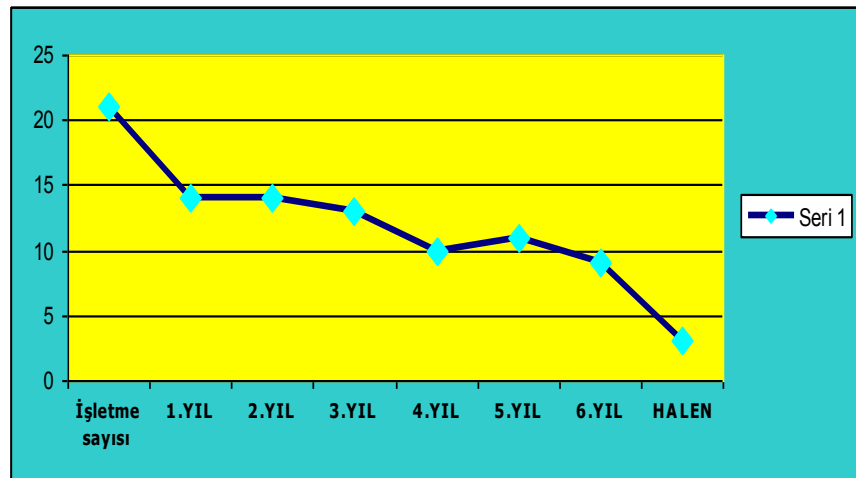
Sayın Aktan bahsetti, biz etkinlik ve verimliliğin peşindeyiz, değil mi? İşletmenin etkin olabilmesi için ne gerekir; üretimin devam etmesi gerekir. Buyurun özelleştirmenin sonuçlarına birlikte bakalım. Kamunun/Devletin tümüyle çekildiği alanlar: Yem, süt, orman ürünleri, çimento, elektronik, turizm, rafinaj, dağıtım, lastik. Benim için özelleştirme aşağıdaki gibi: Besle kargayı, oysun gözünü. Sanatçılar varken, uzun söze gerek yok...

Özelleştirilen işletmelerin/kurumların sonuçları bunu açıkça gösteriyor. Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın resmi verilerine göre, üretim açısından durum şu:

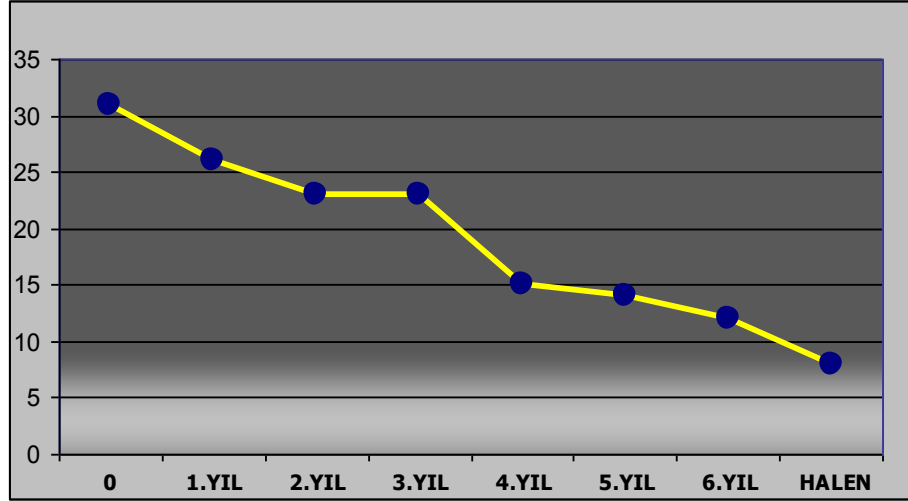
Sümerbank'ta üretim; 21 fabrikası özelleştirildi, 18'inde üretim yok.

SÜMERBANK'TA ÜRETİM

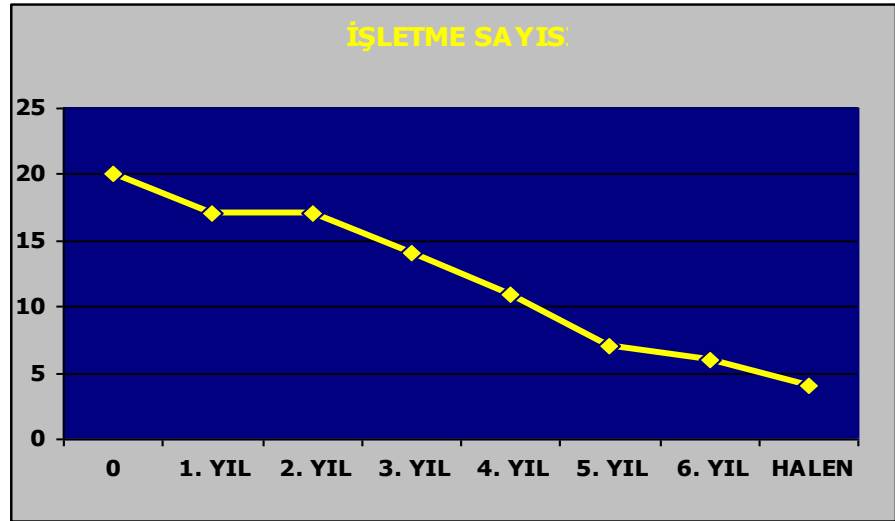
SEK'TE ÜRETİM

SEK'in 31 fabrikası
özelleştirildi,
23'ünde üretim yok.

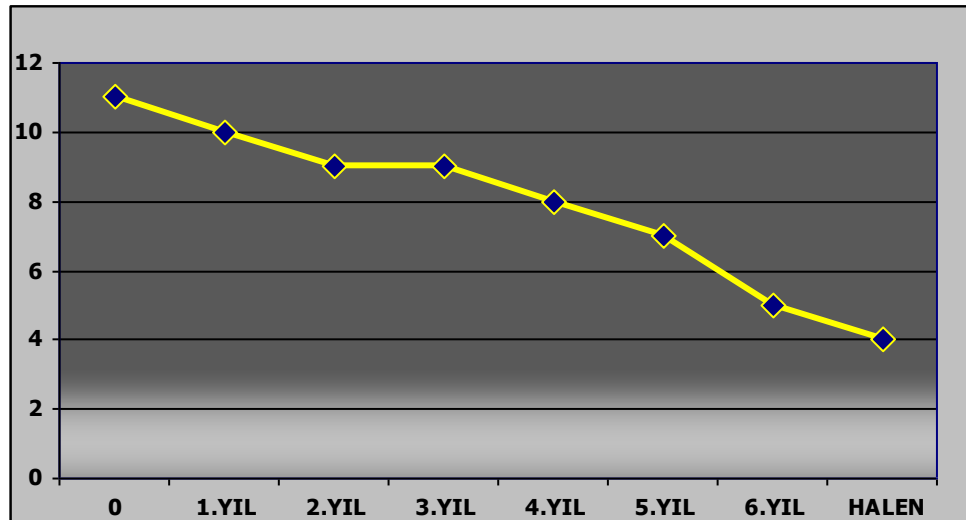
ORÜS'TE ÜRETİM

ORÜS'ün 20 fabrikası
özelleştirildi, 16'sında
üretim yok.

ET BALIK'TA ÜRETİM

Et-Balık Kurumu
(EBK)'nun 16
kombinası
özelleştirildi,
9'unda üretim yok

Oysa EBK,

ORÜS ve Sümer Holding **üç yıl üretim** şartıyla satıldı.

Üretim yapılmaması halinde, normalde sözleşmenin iptali gerekir değil mi?

Üretim yapmamanın cezası, satış tutarının yüzde 10'u oranında para cezasıydı .

Bir dipnot: Sümer Holding Adana'yı alan vatandaşımız, iki yıl üretim yapmadı. Üçüncü yılın başında Özelleştirme İdaresi'ne dedi ki, *“iki yıldır üretim yapmıyorum, üçüncü yılın cezasını da peşin ödeyeyim, bu arsaları satma hakkı verir misiniz?”*

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, ondan sonraki özelleştirmelere üretim şartı koymadı.

Verimlilik

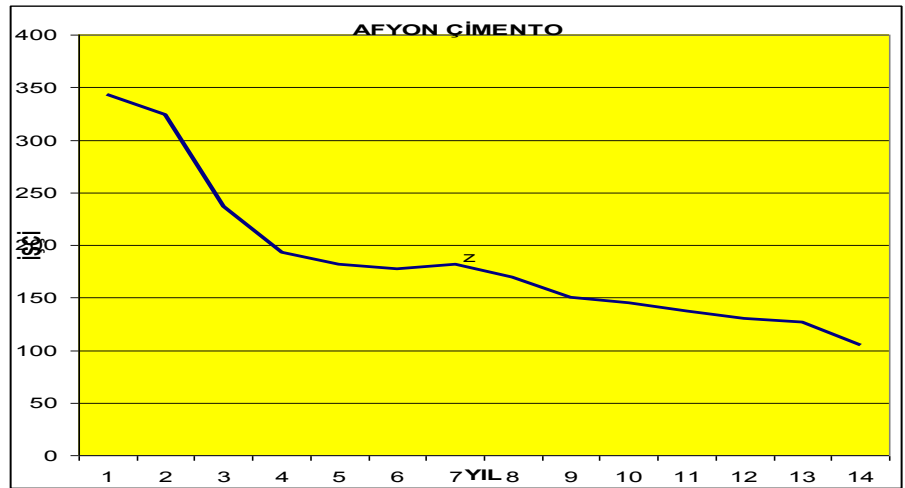
Özelleştirme sonucunda sağlanacaklardan bir de ne var; verimlilik. Verimlilik, aslında şöyle bir şeydir: **üretim/işçi sayısı**. 1000 ton üretim, 100 işçi ile yapılıyorsa, işçi başına verimlilik 10 tondur.

Özelleştirmenin istihdamla ilgili sonuçlarına da bakalım. Verimliliğin tanımı gereği, kapasite sabitse, işçi sayısı düşünce verimlilik artar. Bu nedenle işçi çıkarılan her yerde verimlilik yükselir ki öyle olmuştur.

Buna karşın biz, kapasitesi artanlardan bir örnek verelim. Afyon Çimento... Bunun özelliği özelleştikten sonra kapasitesini arttıran bir yer olmasıdır.

Kapasitesi arttığı için, teorik olarak işçi sayısının da artması gerekiyor.

Çitosan'da istihdamın, nereden nereye kadar azaldığı açıkça görülüyor.

Peki, yalnızca Türkiye’de mi böyle, Dünya’da iyi de, Türkiye’de sorun “uygulamadaki aksaklıklar”dan mı ibaret?

Özelleştirmenin dünyanın hiçbir yerinde başarılı bir örneği yoktur. Bunu iddiayla söylüyorum ve ben dünyanın herhangi bir yerinde “bir” tane başarılı özelleştirme örneği arıyorum.

Özelleştirme baştan aşağı bir hukuksuzluk sürecidir. Çok temel örnek olsun diye Devlet Denetleme Kurulu raporlarından arz ediyorum, benim uydurduğum bir şey değil. Her özelleştirmeden önce Özelleştirme İdaresi Başkanlığımız bir *değer tespit komisyonu* kurar, bir *ihale komisyonu* kurar.

Kendisi değer tespit etmiş, 24-25 milyon dolar, satmış 9 milyon dolara.

Tespit etmiş 21-22 milyon dolar, satmış 8 milyon 950 bin dolara.

Tespit etmiş 18-19 milyon dolar, -en yakını bu- 14,5 milyon dolara satmış. O da üç yıl vadeli olduğu için, burada bile yüzde 25 fire var.

“*Abartmayın, yaptığımızın vahşi kapitalizmle ne ilgisi var?*” Sanatçı Musa Kart, çiziyor...

Benim için, buraya kadar anlattıklarımın hepsi çerezdir. Bendeniz, 1993’ten beri Türkiye’de özelleştirmeye karşı açılmış davaların yüzde 90’ını açmış, özelleştirme nedeniyle Türkiye’nin 3/4’ünü gezmiş bir insanım.

Ama baştan beri iddiam şuydu: 1993'te Mümtaz Soysal'la çalışmaya başladığım zaman, bir kitabın özeti geldi, Amerika'da yayınlanmış İngilizce bir kitabın özeti, şöyle diyordu: “2000 yılında dünyada bütün ölçülebilir değerlerin, madenler, fabrikalar, her şey, yüzde 80'i hisse senedi olacak.” Bu, şu demek: Hisse senedi icat oldu, mertlik bozuldu. Artık bir ülkeyi işgal için topla tüfekte gitmeniz, kan dökmeniz falan gerekmiyor; sizi havaalanlarında, kapılarda kırmızı halılarla, “kurtarıcı” olarak karşıyorlar.

Benim için üç temel alan vardır: Elektrik, petrol ve telekom. Bu üç alanın özelliği ne? Elektriğiniz yoksa karanlıkta kalırsınız. Petrolünüz yoksa bir yerden bir yere gidemezsiniz ve telekomünikasyonunuz yoksa, içinde bulunduğunuz durumu haber verip kimseden yardım isteyemezsiniz...

Ülkemizde bu üç alandaki özelleştirmelere bakıyoruz; elektrik dağıtımını (TEDAŞ'ı) seçim sonrasında ertelendiler. TÜPRAŞ, Shell-Koç Ortaklığı'nda; POAŞ İşbank-Doğan Holding Ortaklığı'na satılmıştı. Doğan, İş Bankası'nın hissesini de satın aldı, sonra yabancılarla ortak oldu. Şimdi, siz bunu daha çok Doğan Holding'e çıkarılan vergi borcu nedeniyle biliyorsunuz, ama ilk başta kurulan şirket sürekli zarar ediyordu, öbürü sürekli kâr ediyordu. İkisini birleştirenince, büyük bir vergi borcu çıktı tabii.

PETKİM ise, ihalede...

Telekom Hariri ve OGER'de...

TÜPRAŞ'ın özelleştirme sürecinde ilk ihaleden sonra Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan Musa Kart'ın şu çizgisi özelleştirmenin niteliğini çarpıcı biçimde ortaya koyuyor.

Cumhuriyet 15.01.2004
ÇİZMEDEN YUKARI MUSA KART

Ham petrol işleyen en büyük sanayi kuruluşu Tüpraş 1.3 milyar dolara satılıyor. Aynı tesisi bugün kurabilmek için 7 milyar dolar gerekiyor.

Ben 1993'ten beri çeşitli aralarla ve şu anda halen bir yandan da Meclis'te görev yapıyorum. Durum şudur: Türk Telekom'un özelleştirilmesi için bugüne kadar çıkarılan kanunları, hangileri ve kimler çıkartmış?

509 sayılı Kanun Hükmünde Kararname DYP-SHP döneminde çıkartıldı. Bu Kararname'ye aleyhinde muhalefetin imzalarıyla dava açtık ve iptal ettirdik. Arkasından 4000 sayılı Yasa, DYP-CHP döneminde çıkartılmış; bu iptal ettirildi. Ondan sonra üçüncü yasayı Ana-Yol çıkartmış; bu yargı yoluyla iptal ettirildi. Dördüncü yasayı RefahYol çıkartmış; bunun da sonucu iptal olmuş. İhaleyi DSP-MHP-ANAP açmış; dava açtık, iptal ettirdik. Satışı yapan ise AKP olmuştur. Türkiye, bir tek parti iktidarı tarafından yönetiliyor.

Elektrik alanında özelleştirmeye gelince: İlk yasayı (3974 sayılı yasa) DYP-SHP çıkarttı, iptal ettirdik. İkinciye DYP-SHP çıkarttı (3996 sayılı yasa), iptal ettirdik. O arada Bakanlar Kurulu 94/5907 sayılı kararı çıkarttı. Bu Bakanlar Kurulu kararına geçerlilik kazandıran 4180 sayılı yasayı ANAYOL hazırladı, REFAHYOL çıkarttı; ancak iptal ettirdik. Arkasından yine REFAHYOL 96/8269 sayılı Bakanlar Kurulu kararını çıkarttı. Bu da iptal ettirildi. Son yasa olan 4283 sayılı yasayı ANASOL-D-C çıkarttı ve iptal ettirildi. Şu anda AKP'nin bunları özelleştirmek için yaptığı düzenleme (YPK ve ÖYK Kararı) de hâlâ mahkemede.

İzninizle bir de bu işler nasıl oluyor diye bakalım. Atilla İlhan 28 Ağustos 1978'de Derviş için, Derviş'in "*Zikri ve Fikri*" başlıklı bir yazı yazmıştı. Derviş o zaman Ecevit'in Danışmanı idi ve şöyle diyordu: "*Türkiye'nin fiyat engelini aşması, (...) Dördüncü Plan döneminde sürekli olarak devalüasyon yapmasıyla gerçekleştirilmelidir. Türkiye bugün ancak büyük teknoloji gerektirmeyen hafif sanayi dallarında rekabet edebilecek durumundadır. Bunu da devalüasyon sağlayabilir.*"

Dikkat ederseniz Derviş'in "zikri ve fikri" bir, ama net; Derviş 2001'de geldiğinde de böyle diyordu zaten. Buna bugünkü karşılığında ne diyoruz, nasıl bir kur sistemi "dalgalı kur" bu; 1978'de söylüyor, "*Türkiye bugün ancak büyük teknoloji gerektirmeyen hafif sanayi dallarında rekabet edebilecek durumundadır, bunu da devalüasyon sağlayabilir.*" Bize o zaman ne diyorlardı; "*siz Avrupa'nın manavı, bakkalı, kasabı olun.*"

Sonra biliyorsunuz, DSP-MHP-ANAP Hükümeti döneminde Telekom'un özelleştirilmesine ilişkin yasa, olağanüstü pazarlıklarla çıktı. Genelkurmay Başkanı devreye girdi. Bunun üzerine 4673 sayılı yasa ile ilgili olarak Sayın Derviş bir açıklama yaptı. Açıklaması şu: Yasada diyor ki, "*yabancı gerçek veya tüzelkişilerin Türk Telekom'daki payı yüzde 45'i geçemez ve bunlar, doğrudan ya da dolaylı olarak şirketin çoğunluk hisselerine sahip olamazlar.*"

İyi mi, yüzde 45 yeterli güvence değil mi? Ayrıca da diyor ki, “*yabancı gerçek ve tüzelkişilere Türk Telekom’un yönetim ve denetiminde oy çoğunluğu sağlanamaz.*” Bu güvence Türkiye’ye yetti.

Ancak iki gün sonra, 15 Mayıs 2001 tarihinde Sayın Derviş, IMF’ye verdiği mektupta, yapılan düzenlemeyi şöyle açıklıyordu: “*Yabancıların Türk Telekom’da hisse oranlarının yüzde 45’i aşmamasını öngören ve çoğunlukla hisseye sahip olabilecek stratejik yabancı yatırımcı konsorsiyumunda yabancıların çoğunlukta bulunması halini dışlamayan düzenleme.*”

Derviş’in kamuoyuna verdiği güvence Türkiye’ye yetiyor ama karikatürde görüldüğü gibi oradaki aksi (!) adam; herkesin gözünde dolarlar parlarken, Telekom’un satışına yine engel olmaya kalkıyordu.

Son iki ayı kısaca özetliyorum: Son satış, -bakın Derviş’te bile yabancı payı yüzde 45’tir, teorik olarak yabancıların yüzde 45’ten fazla pay alması yasaktır-.

3 Mayıs 2004’te -rahmetli- bir “Yener Süsoy röportajı” Hürriyet’te, dönemin Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa Bumin diyor ki, “*Telekomun özelleşmemesine yanarım, özelleştirme davalarında benim çok muhalefetlerim oldu, mesela Telekom konusunda, Başkan Yekta Bey’le, Sezer’in görüşlerini hiç tasvip etmedim, karşı oy kullandım. Çok doğru yaptığımı bugün daha iyi anlıyorum. Telekom o zaman 20 milyar dolar ediyordu, şimdi 2 milyar dolar.*”

Dikkatinizi çekerim, 7 Mayıs 2004 tarihinde, yani Anayasa Mahkemesi başkanının açıklamasından dört gün sonra **MÜNFESİH AKP**, yasa tasarısını TBMM’ye sundu. Bu yasa

tasarısının 2'nci maddesi, 56 sözcük, gerekçesi 1416 sözcük ve yabancıların sınırlamasını kaldırıyor.

Şöyle diyor: “Ulusal güvenlik ile ilgili olarak milli yararların korunmasına yönelik tedbirlerin alınması şartıyla Türk Telekom hisselerinin yüzde 45’inden fazlasının özelleştirilmesine ve yabancı gerçek veya tüzelkişilerin Türk Telekom’daki hisse oranının yüzde 45’in üzerine çıkmasına ilişkin olarak Anayasal bir engel bulunmadığı...”

Bu nerede yazıyor; gerekçede. Tekrarlıyorum, maddenin kendisi 56 sözcük, gerekçesi 1416 sözcük. Bilmiyorum hayatınızda bu kadar uzun bir madde gerekçesi gördünüz mü? Buradakilerin çoğuna göre gencim ama ben bu kadar uzun madde gerekçesi hiç görmedim. Bu bir nevi Anayasa Mahkemesi’nin gerekçeli kararıydı. Üstelik yüzde 99’unun yabancılara satılabileceğini öngörüyordu.

Tasarı, 16 Haziran 2004 tarihinde 5189 no ile yasalaştı. Aralık 2005 tarihinde yıllık geliri 2 milyar dolar olan Telekom, 6,5 milyar dolara Lübnan’lı **HARİRİ** ailesine ve Fransız **OGER**’e satıldı. Yıllık geliri 2 milyar dolar, bir daha söylüyorum, 6,5 milyar dolara satıldı (Hariri’nin arkasında, Afganistanlı **Hikmetyar**’ın olduğu iddia ediliyor) ve 14 Kasım 2005 tarihinde devir teslim yapıldı. Unakıtan, Hazine Müsteşarı’na *“paraları aldın mı İbrahim?”* diye sordu. Bumin, Anayasa Mahkemesi Başkanlığı’ndan emekli oldu. Anayasa Mahkemesi, iptal istemini görüşmek için gün verdi, 23 Aralık 2005. Bu süreci aşağıdaki Musa Kart karikatürü çok güzel açıklıyor:

Biz daha çok şöyle bakıyoruz: “Bütün dünya buraya gidiyor,” “Özelleştirme yapılmalıdır, devlet ekonomiden çekilmelidir”, “serbest piyasa egemen olmalıdır”, bu çağın gereğidir vs...

Öyle mi?

Aşağıdaki karikatürde yer alan olayı ve çocuğu hatırlayacaksınız: Çocuk düğünde vuruldu, öldü ve bilirkişi: “Çocuk ölmeseydi, ailesine 42 milyar lira maliyeti olurdu, bu işten ailesi zararlı çıkardı!” diye bir rapor verdi, herkes bunu yuhaladı. Karikatürün sol tarafına bakınız: Burada ekonomi bilirkişisi, “ERDEMİR satılmazsa, devlete milyarlarca dolar maliyeti olur, bu işten Türkiye zararlı çıkar!” görüşünü bildiriyor. Buna da “yaşa!... Varol!...”deniyor. Bu ikisi nasıl yan yana geliyor; çünkü serbest piyasa bu... Buyurun....

Sonuç

Peki bu gidiş nereye? Yine sözü sanatçılara bırakalım mı?

İMF destekli siyasal iktidar, elinde kırbaç, vatandaşın kapısını çalıyor ve şunları söylüyor:

“Zamlara, özelleştirmelere, satışlara, ek vergilere ses çıkartmadınız, kutlarız!... Geldik programın son aşamasına: Lütfen soyunun ve sırtınızı dönün! ...”

İzninizle bir çağrı ile bitirelim... Özelleştirme uygulamaları hakkında henüz yeterince bilimsel araştırma yapılmadı. Yapılmalıdır! Şu anda da bir üniversite çatısı altındayız ve özelleştirme, iktisadi, hukuki, sosyolojik, işletme, mali, vb birçok açıdan çok mümbit bir alandır. Bunun için üniversiteler bu alanda araştırma yapmalıdır. İkinci bir yararı da şudur: Çeviri-ithal bilgi yerine, Türkiye’den bilgi üretilmesi ve bu bilginin ihraç edilmesi mümkündür

Ben, bu işlerle niye uğraşıyorum? Sayın Rektör paneli açarken bir “emanet”ten bahsetmişti.

Atila İlhan o emaneti şöyle tarif ediyor,

“Aynı emaneti taşımaktayım

-hürriyet ve istiklal benim karakterimdir-

Aynı emaneti taşımaktayım;

çünkü hain, sinsî ve korkak

aynı düşmana karşı savaşılmaktayım...”

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sayın İlter Ertuğrul Beye çok teşekkür ediyorum. Hemen vakit kaybetmeden Sayın Bulut’a söz vereceğim. Buyurun efendim.

YİĞİT BULUT (Gazeteci-Yazar)- Bu kadar bilimsel çalışmadan sonra ben konuyu biraz da günlük hayata taşımak istiyorum ve günlük hayatın içinden bakınca özelleştirmenin Türkiye’de nasıl geliştiğini ve nasıl bir sonuca varabileceğimizi, basit grafiklerle çok kısa olarak sorgulamak istiyorum.

Bana göre, Türkiye’deki özelleştirmeyi sorgularken, bir laboratuvarın deney tüpünün içindeki sıvıya bakmak yerine, laboratuvarın içinde bulunduğu gemiyi ve geminin yüzdüğü okyanusu veya denizi araştırmak gerekiyor. Türkiye’deki özelleştirme, Türkiye’ye uygulanan psikolojik harekât veya finansal psikolojik harekâtın sadece küçük bir parçası. Daha açık terimiyle 1982 sonrası, 1978’de Kemal Derviş tarafından yazılan rapor ki bir imzacısı daha vardır onun, Dünya Bankası’ndan Shorman Robinson. İkisinin yazmış olduğu rapor 1982’den sonra Türkiye’de uygulanmaya başlandı ve 1982 ile 2007 arasındaki bütün özelleştirme uygulamaları, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin tasfiye planının sadece küçük bir parçasıydı. Amaç, özelleştirme yapmak, buradaki 1 milyar, 2 milyar doları yabancıların eline geçirmek veya buradaki kurumlardan gelecek kârı dünya finans piyasalarına aktarmak değildi. Yılda 2 milyar dolar gelir elde eden bir Türk Telekom, yıllık 2 milyar kazanan bir Türk Telekom ve yanında 1.2 trilyonluk bir büyüklüğe sahip bir Wandartfun. Dünya finans piyasalarında 2 milyar dolar, para değil, saatte 1,5 trilyon dolar yer değiştiriyor. Amaç, parayı almak, Türkiye’deki maddî varlıkları transfer etmek değil; amaç, Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin işleyen mekanizmalarını transfer etmek. Yani Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ni, ulus-devleti, tasfiye etme yönünde Türkiye’nin ayakta duran kurumlarını kontrol altına almak.

Bu, çok geniş kapsamlı bir resmin bir parçasıdır. Dünya üzerinde, özellikle finansal manipulasyonlar, dünya üzerinde ekonomik sistem nasıl çalışıyor? Nasıl bir diyalektik yapı var? 11 Eylül 2001 saldırısı neden oldu? Amerika'daki dolar endeksi, 1929–1932 arasında 400'den 40'lara kadar çöktü? Neden tekrar ayağa kalkması 33 sene sürdü? Bence buradan biraz bakmak gerekiyor ve oradan bugüne gelerek çok kısa olarak özetleyeceğim.

Şimdi size bir soru sorsam, bana içinde finans, terör, ekonomi, politika olan bütün terimlerin geçtiği bir olay söyleyin desem, herkes 11 Eylül 2001 saldırısından bahseder, yani ikiz kulelerin vurulması (**YANSI-1**). 11 Eylül 2001 saldırısı, Ortadoğu'dan kalkan 14 tane adamın Amerika'da dört tane uçağı kaçırıp Pentagon'a veya iki tane kuleye çarpması kadar basit bir olaysa, üzerinde hiç düşünmeye gerek yok. Ama 11 Eylül 2001 saldırısı, aynen 1929 ve 1932 arasındaki o üç yıllık sürede çöken başka bir kulenin, DOW JONES 30 Endeksi, (**YANSI-2**) değişmiş bir versiyonudur. 1929–1932 arasında çöken kule, dünyada bir sistemin doğmasına yol açtı, 1929-1932 arasında çöken o kule o sistemin 1989'a gelmesine imkân tanıdı. 1989-2000 arasında tek başına kalan, yani diyalektik yapıdan yoksun kalan dünya düzeni bocaladı, Amerika'nın genişleme dönemi oldu. 11 Eylül 2001 saldırısı, aslında 1945 sonrası kurulan sistemin iflas ettiğinin bütün dünyaya deklare edilmesiydi, bir basit terör saldırısı değildi.

YANSI-1 İKİZ KULELERİN VURULMASI

Grafikler üzerinden gidelim. Bu ikiz kuleler, yani 11 Eylül 2001 saldırısının nasıl olduğunu anlatan grafikler. Ben size başka bir kule göstereyim; 1929–32 arasında çöken ve 1932'den çöktüğü noktaya kadar gelmesi 33 yıl süren başka bir kule. Yani Sayın Hocamın da

söylemiş olduğu gibi, ilk deneme 1929-1932 arası, başarısızlık, ilk deneme sonrası aynı noktaya sarmak için geçen 33 yıl. Ama burada çok önemli bir detay var: Bu hareket sırasında, 1989'a kadar dünyayı üzerinde taşıyan, dünyanın temel yapısının dört bacağı kuruldu; Dünya Bankası, İMF, NATO ve Birleşmiş Milletler. 1945 sonrası dikkat edin, bu dört bacak hayata geçtikten sonra yavaş yavaş Dow Jones endeksi kendini toplamaya başladı, yani Amerika artık dünyanın birikimlerini bu dört kurum vasıtasıyla eline aldı ve 1989 yılına kadar sistem sorunsuz çalıştı.

Sistemin altında bu dört kurum vardı; sistemin ruhunu temsil eden de çok önemli bir diyalektik yapı vardı: Büyük güç Amerika, karşısında büyük güç Rusya, yani tez Amerika, antitez Rusya. Bütün sistemler ve bütün sistemlerin içinde ziyan olan dünya halkları, diyalektik bir yapı içinde yok olur giderler. Rusya'nın varlığına inandığımız süre içinde bize milyarlarca dolarlık F-111 hurdası sattılar. Neden; Kızılordu gelip Boğazlar'dan geçecek diye. Acaba gerçekten Kızılordu Boğazlar'dan geçebilecek kapasiteye sahip miydi? Ama bizim bunu sorgulama şansımız yoktu; çünkü diyalektik bir yapı içinde, sistemin içinde sistemin bütününe göremeden yol alıyorduk.

YANSI-2 DOW JONS 30 ENDEKSİ

Bu sistem 1989 yılına kadar devam etti. 1989'da sistemin çökmesiyle birlikte, 1989'a kadar 800 puan seviyesine doğru giden ve özellikle 1980 sonrası 800 puan seviyesini aşan, ama büyük çıkışı 1989'la 2000 yılı arasında gerçekleştiren Dow Endeksi (YANSI-3). İşte Amerika'nın Amerika olduğu dönem budur, 1945-89 diyalektik yapı, 1989-2000 diyalektiğin çökmesi, Amerika'nın monoblok süper güç kalması, Amerikan sermaye piyasasının 800'den 11 bin 700'e gelmesi, yani her 1 dolarlık Amerikan şirketinin 11.7 dolar ortalamaya ulaşması,

piyasa değerinin ve 2000 yılında, burası çok önemlidir, daha 11 Eylül 2001 saldırısı olmadan aylar önce, yıllar önce Amerika’da endeksin yeniden çökmeye başlaması (YANSI-4).

YANSI-3 DOW JONES 30 ENDEKSİNİN GELİŞİMİ

YANSI-4 DOW JONES 30 ENDEKSİ (1945-2000)

1989-2000 arasında diyalektik yapının dışına taşan sistem 11 yıldan fazla gidemedi. İşte bu noktada yeni genişleme, yeni bir dünya teorisi gerekiyordu. Burada büyük diyalektik ortaya çıktı; büyük güç Amerika, karşısında Rusya’nın boşalttığı alana doğru itilen Ortadoğu kaynaklı İslami terör. Şimdi içinde bulunduğumuz sistemin diyalektik yapısı; büyük güç Amerika,

Ortadoğu kaynaklı İslami terör, arada kalmış bir dünya düzeni, 78 dolarlık petrol, 420 milyar dolarlık Exo Mobil'in piyasa değeri. Bütün bunlar, dünyadaki sistemin nasıl değiştiğini anlatıyor.

Peki, böyle bir yapı içinde Türkiye'de neler oldu? Türkiye neden tasfiye edilmek istenen bir bölgede kaldı veya Türkiye'deki ulusal devlet veya Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurumları neden paralize edilmek istendi? Neden tasfiye edilmek istendi? Bir kere Türkiye'nin yuttuğu en büyük zoka, bu hazırlanmıştır, 1946 ilk devalüasyondan itibaren adım adım gelmiştir, 1946 ilk devalüasyon, 1989 bu işin ağababası, yani sistemin merkezinin Türkiye'ye oturturulması. Nedir? “*Laisser faire, laisser passer*” “bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler.” Türk para ve sermaye piyasaları 1989'da tamamen yabancılara açık hale getirildi; herkes istediği gibi girmeye, istediği gibi çıkmaya başladı. Derivatif piyasalar kurulmamıştı, türev yasaları kurulmamıştı, halkın yeterli bilinci yoktu, kamu kurumlarının yeterli finansal-entelektüel birikimi yoktu. Türkiye, resmen kurtların önüne atılmış kuzu gibi, dünyadaki finansal-entelektüel birikim sahibi finans kapitalin önüne bırakıldı.

Geldiğimiz nokta; 1989, 0.66 cent borsa endeksi, 1.8 sent-0.42 cent. 1994, 0.66 cent, 1.8 cent-0.42 cent. Geliyorum Türkiye'nin en büyük finansal manipülasyonunu gördüğü, yaşadığı 1999, 0.66 cent; 2000, 3.7 cent; 2001 Şubat, 0.66 cent. 12 ayda dolar bazında 9 katına gitti, 13 ayda dolar bazında 1/10 seviyesine geldi (YANSI-5). Dünyanın hiçbir ulusu, milleti böyle büyük bir finansal manipülasyon ve psikolojik harekât karşısında barınamaz, dayanamaz. 2001 sonrası ne oldu? Türk halkının kabullenme katsayısı arttı, hepimiz kendimizi bıraktık.

YANSI-5

Peki, bu 2001 harekâtına, daha doğrusu 1999-2001 arasındaki harekâta kim nasıl karar verdi ve bu hareket Türkiye'de niye uygulandı? Bakın, bunun belgesi çok net -bu dünyadaki petrol fiyatları, size onu da göstereceğim- 1997 yılında, yani 1982'de Shorman Robinson-Kemal Derviş imzalı, “*siz üreten olamazsınız, siz sadece market, pazar olursunuz*” imzalı rapor, 1982'den sonra Türkiye Cumhuriyeti'nde uygulanmaya başlandı. 1989'da Türkiye'de her türlü deregülasyon hali gündeme geldi, yani kuralsızlık hali “*benim memurum işini bilir*” cümlesi eşliğinde piyasaya hâkim olmaya başladı. Her türlü değer yok edilirken, harekâtın büyüüğü 1997'de başladı. 1997 yılında, 11 Eylül saldırısından 4 yıl önce Mayıs 1997'de Bill Clinton, “Yeni Bir Yüzyıl İçin Ulusal Güvenlik Stratejik Belgesini” açıkladı. Şunu hemen dikkatinize getireyim: Bu belge açıklanırken daha Başkan Bush yok, ikinci Irak işgali yok, Ortadoğu harekâtı yok, Ortadoğu kaynaklı İslami terör yok; 1989-2000 arasındayız, yani dünyanın diyalektik yapılışında kaldığı, Amerika'nın monoblok şekilde dünyayı yönettiği, ama sistemin de tükenmeye süratle gittiği yapı içindeyiz. Bu Güvenlik Stratejisi belgesinin özü “ABD çıkarlarına dayanan ekonomik milliyetçiliğin, gerekirse silah gücüyle dünyaya egemen kılınması üzerine bina edilmişti. Aynı belgede Türkiye ve bulunduğumuz bölge ile ilgili şu cümleler yer aldı: “... *iki yüz milyar varillik petrol rezerviyle Hazar Denizi Bölgesi (Türkmenistan, Kazakistan, Özbekistan, Kafkasya, İran, Kuzey Irak, Doğu ve Güneydoğu Anadolu)* – Sayın Clinton Türkiye yazmayı tenezzül etmemiş, sadece Doğu ve Güneydoğu'nun- *dünyanın artan enerji talebini karşılamada önemli bir rol oynamaya adaydır... Kendi kaynaklarımız tükeneceğinden bu bölgedeki kaynaklara ulaşmak, Amerika Birleşik Devletleri'nin yaşamsal çıkarlarından biridir... ABD Ortadoğu'ya yerleşecektir*” diyor. 1997'de yeni dünya düzenin temelini atıyor, yeni diyalektik yapının temelini atıyor. Amerika, Ortadoğu kaynaklı İslami terör, tez-antitez, Ortadoğu'da Amerikan işgali. Daha 1997'de “Ortadoğu'ya yerleşeceğim” diyor.

Türkiye'de tabii herkes uyuyor, siyasetçiler başta olmak üzere hiç kimse bu belgenin ne kadar önemli olduğunu anlamıyor. Anlayan bir kurum var: Genelkurmay Başkanlığı. Bölgedeki dinamiklerin ve ABD'nin tavrının değiştiğini düşünen Genelkurmay Başkanlığı, 1997 yılında, Clinton'ın Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi'nden bir ay sonra “**Milli Askeri Stratejik Konsepti**”ni (MASK) veya (TÜMASK) değiştirdi ve bu milli askeri stratejik konseptte, “**aktif güvenlik politikası, bölgenin bağımsızlığı ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin modernize edilerek, bağımlı olduğu noktaların süratle tespit edilmesi ve iyileştirilmesi**” gibi dinamiklere farklı bakmaya başladı... Yani TSK 1997 yılında TÜMASK'ii Ortadoğu'da gerçekleşecek Amerikan işgaline karşı Türk Silahlı Kuvvetlerini mobil hale getirecek şekilde değiştirdi. Bu değişim aslında “Orta Doğu'da yerleşme” derdini yavaş yavaş ortaya döken ABD'nin en yapmak istediğini “ilk algılayan yapı” olma özelliğinden kaynaklanıyordu.

MASK'ın değişmesi ABD'ni herkesten fazla rahatsız etti. 1997-2000 yılı arasında Pentagon'da yazılan bütün raporlarda, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin aleyhine inanılmaz cümleler yer alıyor. Sadece bir tanesini örnek vereceğim: 1997-2000 arasında yaşananlar ve daha da ortaya dökülen ABD amaçları, 2000 yılında ABD Hava Harp Akademisi Türkiye Masası Şefi Albay Hitckok'un,raporla iyice gün yüzüne çıktı... ABD kendi yapmak istediklerine karşılık, “*Türk Silahlı Kuvvetlerinin bölgede barışçıl merkezli bir yapıya sıcak bakmasından ve kararların Brüksel veya Washington yerine Ankara'dan alınmasından Amerika Birleşik Devletleri son derece rahatsız olmuştur.* Ayrıca MASK'ın ABD'ye danışmadan değiştirilmesi “eleştiriliyor” ve aynen řu ifade kullanılıyordu: “... **Türkiye'nin bölgede bağımsız bir güvenlik faktörü olarak güçlenmesi ve artan askeri gücü, bölgedeki istikrarsızlığı arttırmaktadır...**” Albay Hitckok Türkiye'den rahatsızlık duyulduğunu belirten raporunu Türk Silahlı Kuvvetleri'nin pasifize edilmesini tavsiye ederek Pentagon'a teslim ediyordu.

YANSI-6

PETROL FİYATLARININ SEYRİ...

1997-2000 arasında yazılan bu raporların sonucunda, Türk askerinin kafasına çuval geçiriliyor ve deniliyor ki, “*Ortadoğu'ya ayak basarsan, kafana çuvalı geçiririz*”; mesaj çok açık. ABD 1997'de “Ortadoğu'ya yerleşeceğim” diyor, 36 ay boyunca bu raporlar yazılıyor. Türk Silahlı Kuvvetleri başına geleceğini biliyor, MASK'ı değiştirmiştir. 11 Eylül 2001 saldırısı sonrası Ortadoğu kaynaklı İslami terörü aramak için Amerikan ordusu Ortadoğu'yu işgal etmiştir. Yeni diyalektik Amerika, Ortadoğu kaynaklı İslami terör. Sonuç; **YANSI-6**'da ve

YANSI-7'de görüldüğü gibi hızla artan ve 75 dolarlara kadar yükselen petrol fiyatı ve 11 Eylül 2001 saldırısı sonrası bütün gelişmekte olan piyasalara akan para. 8 bin seviyesindeki Brezilya endeksi, 2001'de, geldiğimiz nokta 51 bin 300, İMKB 100, geldiğimiz nokta 45 bin. 2005, 1000 Şanghai Kompozit, geldiğimiz nokta 4 bin 100. Rusya, Hindistan, Çin, bütün piyasalara baktığımızda, dolar bazında yüksek petrol fiyatı artık ucuz Japon Yen'inden dolayı son 5 yılda, yani 60 ayda dolar bazında 1'e 10 genişleme var.

“Son 5 yılda Türkiye'de ekonomik mucize yarattık” demektedirler. Türkiye'de hiçbir şey yaratmadınız. Dünyaya yüksek petrol fiyatından dolayı akan fazla paranın bir kısmı Türkiye'ye düşüyor. Türkiye'ye düşerken de 100 milyon dolarlık bir değeri 700 milyon dolara çekiyor, 3 milyar dolarlık Telekomu 6 milyar dolara çekiyor, 1 milyar dolarlık şirketi 5 milyar dolara çekiyor. Bütün bu süreç içinde, 1999-2001 harekâtı, sonrasında yaşadığımız süreç ve geldiğimiz nokta şudur: Türkiye'de hepimiz pasif durumdayız, hiç kimsenin sesi çıkmıyor. Kıbrıs, Bakanlar Kurulu kararıyla Rum Cumhuriyeti ilan ediliyor, Bakanlar Kurulu kararını birazdan göstereceğim, 2004 yılında çıkmış. Kuzey Irak'ta Türkmenler katlediliyor, 72 milyonluk Türkiye'nin sesi çıkmıyor. Türk Ordusunun başına çuval geçiriliyor 72 milyonluk Türkiye'nin sesi çıkmıyor. 1997-2007, 10 yıllık finansal artı psikolojik harekât ve geldiğimiz nokta, Türk Halkı nakavt.

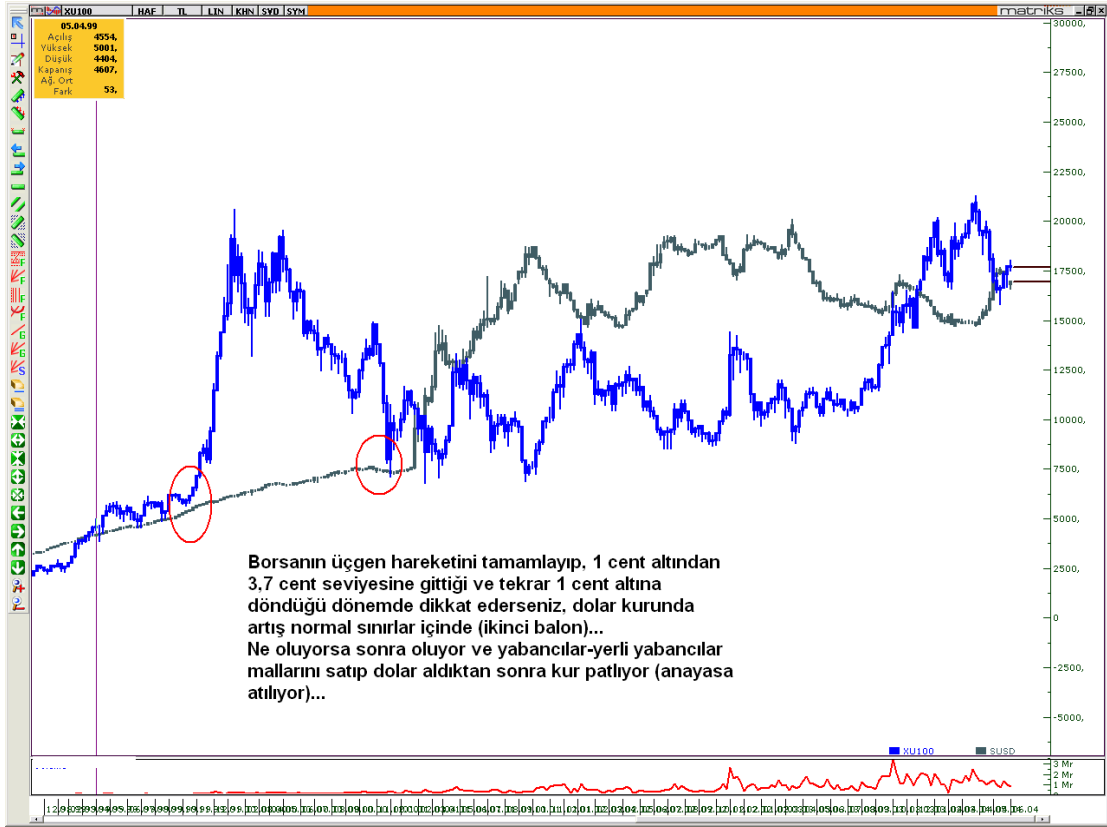
YANSI-7

PETROL FİYATLARININ 20 YILLIK SEYRİ...

1999-2001 arasındaki Türkiye Cumhuriyeti, tarihinin ve dünya tarihinin en önemli finansal maniplasyonudur. 1999 seçim sonrası, üç partili 57'nci hükümet göreve başlıyor. İki tane tez var: Bir, IMF ile Stand-by Anlaşması yapıyoruz. İki, Avrupa Birliği'ne giriyoruz. Üç partili hükümetin oy toplamı yüzde 55.5. Borsada harekât başlıyor, kontağı çeviriyorlar, 0.66 sentten 3.7 sente gelmesi sadece 6 ay sürüyor; hazırlığı 6 ay, hareket 6 ay, toplam 12 ay. 1999-2000 arasında 6 ayda dolar bazında 1'e 9, dünyada böyle bir performans yok. Borsa'da 17 Ocak 2000 sabahı, 15.3 milyar dolarlık yabancı var, sermaye piyasasının değeri 3.77 sent, 11 milyar dolarlık bono takası var -terse dönüyor hareket- ve 17 Şubat 2001 akşamına kadar dikkat edin, başladığı noktaya geri dönüyor. Yani 3.77 sentten satmaya başlıyorlar, 0.66 sente kadar satıyorlar (YANSI-8).

YANSI-8 İMKB'DAKİ SEYİR

Burada çok önemli bir detay var: Bütün bu hareket olurken dolar kuru sabit kalıyor. Bu durumu YANSI-7'deki grafikte kırmızı daireler açıkça göstermektedir. Bu, bir ülkenin finansal-entelektüel birikimi olmadığı zaman nasıl maniple edilebileceğini gösteren en önemli olaydır. Eğer yabancı bir ülkeye para giriyorsa ve doların kaç lira olacağını biliyorsa, o ülkenin kanını emer; çünkü pozisyonunu boşalttığı zaman kaç liradan dolar alacağını biliyor, pozisyonunu sonuna kadar boşaltır. Eğer 57'nci Hükümet, 2000 Ocak ayında -17 Ocak, 18 Ocak, 20 Ocak-doları dalgalanmaya bırakabilse, yabancılar pozisyon boşaltamayacak; çünkü pozisyon boşaldıkça dolar yukarı gidecek, pozisyon boşalttıktan sonra dolar yukarı gidecek ve kolunu kesemez

hale gelecek. Hükümet doları dalgalanmaya bırakmadığı için ve IMF ile Dünya Bankası da “aman bırakmayın, aman bırakmayın” dedikleri için, pozisyonlarını dibine kadar boşaltıyorlar. 2000 Ocak-2001 Şubat, Türkiye 10 milyar dolar cari açık veriyor, 15.3 milyar dolarlık yabancı takası 3 milyar dolara iniyor, 11 milyar dolarlık bono portföyü boşalıyor ve biz hepimiz seyrediyoruz. Dünya Bankası Başkan Yardımcısı olan Kemal Derviş defalarca Türkiye'ye geliyor, G-20 Zirvesi için en son geliyor, “aman Sayın Başbakan, döviz dalgalanmaya bırakmayın” diyor; çünkü yabancı fonlar daha boşaltmadı pozisyonlarını.” Bu kısmını söylemiyor tabii, kafasında düşünüyor.

Yabancılar dolara geçtiği anda, 2001 Şubat, Cumhurbaşkanı, Başbakana anayasa attı diye Türkiye'de kriz çıkıyor. Gerçekte Anayasa atılmasıyla krizin hiç alakası yok. Kriz 2000 Ocak-2001 Şubat arasında yaşandı; 11 milyar dolar cari açık, 12 milyar dolar sadece borsadan takas eksilmesi, 11 milyar dolar bono portföyünün realize edilmesi. Türkiye'de 20 milyar dolardan fazla kâr ettiler, dövize geçtiler. Kaç liradan; 600 bin liradan. 2001 Şubat ayında, ikinci manipülasyon başlıyor, döviz kuru 600 bin liradan 1 milyon 770 bine gidiyor ve 1 milyon 770 binden hâlâ döviz satıyorlar, bugün 1 milyon 330 bin lira.

Baktığımız zaman, son 5 yılda buradaki kâr, toplam birikmiş kârla birlikte, bileşik faizle birlikte 100 milyar dolardan fazla, 1999-2007 arasındaki kâr 100 milyar dolardan fazla. Çok küçük bir örnek daha vereyim: 2003 Mart ayında -çok başarılıyız ekonomi politikasında- dolar 1 milyon 700 bin lirayken, bir Yunan emeklilik fonu Türkiye'den 100 milyon dolarlık hazine bonusu alıyor; tarih 2003 Mart. Yunan emeklilik fonu 2007 Mart ayında, hazine bonusu satıyor ve 100 milyon dolarını 225.2 milyon dolar olarak geri alıyor ve Türkiye'den gidiyor. Elde ettiği kâr 48 ayda 125 milyon dolar. İşte bu, ulus-devletin yok olmasının kanıtıdır. Bu liberalizm değil, bu küreselleşme değil, bu dünyayla entegre olma değil. Yunanistan'daki Yorgo'nun emekli maaşını ben ödüyorum, o 125 milyon doların içinde benim param var. Bugün 2 lira maaş alması gereken binbaşı 1 lira maaş alıyor; çünkü 1 lirasını Yorgo'ya gönderiyor. 2 lira maaş alması gereken devlet memuru 1 lira maaş alıyor, 1 lirasını Yorgo'ya gidiyor.

“Finansal manipülasyon”un kuşkusuz siyasal sonuçları da oldu. Trendin tepe bölgesinde “DSP-MHP-ANAP” koalisyonunun oy toplamı yüzde 55 iken trendin dibinde yüzde yirmi altında, 3 Kasım 2002 seçimlerinde üç parti de barajın altında kaldı (**YANSI-9**).

YANSI-9

FİNANSAL MANİPÜLASYON VE SİYASİ SONUÇLARI...

Geldiğimiz nokta çok açık, Türkiye'den 100 milyarlarca dolar para transfer edildi. Türkiye'nin finansal-entelektüel bütün dinamikleri yabancıların eline geçti. Bir ülke banka satın ondan sonra sevinir mi? Biz çok akıllıyız! Belçika, Hollanda, Fransa, İngiltere, Almanya çok mu aptal? Almanya'da bankalarda yabancı payı yüzde 5, Hollanda'da yüzde 14, beğenmediğimiz Yunanistan'da yüzde 19, Fransa'da yüzde 19, İtalya'da yüzde 17. Biz çok akıllıyız, yüzde 60, 70, 80 olsun. Ama onlar izin vermiyor, Federal Almanya, yabancıların banka sektöründeki payının yüzde 5'i geçmesine izin vermiyor. Baktığımız noktada, bankacılık sektörü gitmiş bir ülkenin reel sektörü yaşayamaz. 1997-2007 döneminde, 1978 Kemal Derviş raporuna geldik. Artık reel sektörün yaşama şansı yok, KOBİ'lerin yaşama şansı yok. Çünkü kur düştüğü için ithal ettiği mal, ürettiği maldan daha ucuz. Gümrük birliği içinde, böyle bir gümrük birliği dünyada yok, aynı gümrük birliği içinde, biri serbest dolaşılıyor Avrupa 'teritorial'ında, Türkiye'deki işadama vize alamıyor, fonunu transfer edemiyor, TIR'ının Bulgaristan'da yolunu kesiyorlar, ama aynı malı yapıyorlar. Malatya'daki adam bu su şişeyi yapıyor, İspanya'daki adam da aynı şişeyi yapıyor. Malatya'daki İspanya'ya gidip mal satamıyor, ama İspanya'daki sabah kalkıyor, tıraş oluyor, geliyor Malatya'ya mal satıyor. Üstüne üstlük dolar, 1 milyon 300 bin, kur düşüyor. Malatya'dakinin Türkiye'deki kredi aldığı banka, İspanyol-Belçika ortaklığına satılmış. İspanya'da rekabet ettiği firmanın kredi hacmi 50 milyon dolar. Arıyor diyor ki, "Malatya'da benimle rekabet eden X firmasının kredi hattını ('line'nını) keseceksin." Kredi 'line'nını kesiyorlar, kredi yok. Üçüncüsü, Avrupa'nın fonlarından yararlanamıyor.

Geldiğimiz nokta, 1839 Baltalimanı Anlaşması. Yani üretim yok, ithal ediyorsunuz, tüketiyorsunuz. Finansal-entelektüel mekanizmalarda, karar mekanizmalarında yoksunuz; ondan sonra çıkıp diyorsunuz ki, “biz çok güçlüyüz, çok güçlüyüz, çok güçlüyüz.” Milli Savunma Bakanı’nın yaptığı açıklamaya benziyor: “Kandil Dağı’na vuracağız, ama ilk önce gidiyorum, 11 milyar dolarlık F-35 alacağız, geleceğiz, Kandil Dağı’na vuracağız.” Bugün Türkiye, dünyanın en büyük üçüncü F-16 filosuna sahip. Kandil Dağı’na vurmak için malzemeye gerek yok, yüreğe gerek var. O yürek de bizde yok şu anda.

Geldiğimiz nokta, bana göre, 1919’dan daha kötüdür; çok açık söylüyorum. Bir an önce finansal-entelektüel olarak geldiğimiz noktayı Türk halkına anlatmamız gerekiyor ve çaresini düşünmemiz gerekiyor. Uluslararası tahkim diye bir şey uydurdular şimdi, başımıza onu sarmakla meşguller. Sattığımız hiçbir malı da geri almamız mümkün değil. Trabzon’da bana sordular çocuklar, “ne yapacağız?” dediler. Dedim ki, “Atatürk’ün Bursa Nutku’nu okuyun.” Atatürk’ün Bursa Nutku’ndan başka yapacak bir şey kalmadığı noktaya bizi itiyorlar. Umarım Türk halkı bir an önce uyanır.

OTURUM BAŞKANI- Sayın Bulut’a da çok teşekkür ediyorum.

Soru-cevap kısmına geldik, soruları alacağım. Kime yönelttiğinizi belirtirseniz memnun olurum. Soruların tümünü alacağım, ondan sonra konuşmacılara aynı sırayla cevap için 5’er dakika tanıyacağım. Sempozyumu saat 16.00’da bitirmeyi planlıyordum, en geç 16.30’da oturumu tamamlayacağım.

Evet efendim, soruları alalım.

Buyurun efendim.

ORHAN ALTINÇUBUK (Emekli Albay)- İyi günler.

Benim sorularım Sayın Aktan ve Sayın Ertuğrul’a olacak. Doğal olarak hep ekonomik yönünü inceledik özelleştirmenin. Özelleştirmenin devletimizin temel niteliklerinden olan sosyal devlet açısından ve de örneğin çimento sanayiinin özelleştirilmesinde olduğu gibi, çevre konusunda olan etkilerini de kısaca özetleyebilirler mi?

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim.

Buyurun.

SALONDAN- Yiğit bey arkadaşımız söyledi, diğer Avrupa ülkeleri bankaların hisselerini yabancılara yüzde 5-15 arasından daha fazla satmıyorlar. En son duydum, yüzde 22 galiba bizimkiler satılmış. “Bir bankanın yüzde 35’i yabancıya satıldıktan sonra artık orada hayat kalmaz” diye hep söyleniyor. Bu benim çok ilgimi çektiği için soruyorum; çünkü artık sizin banka oyunları Avrupalıların elinde oluyor. Onlar bir günde doları da yükseltirler, doları da alçaltırlar, bunu çok önemli olarak görüyorum.

İkinci konu da borsada oynanan oyunlar; yüzde 70’ini yine yabancılar oynuyor. Dikkat edin, iki tane, hem bankayı kontrollerine alıyorlar, hem de borsayı. Borsada bu kadar büyük oyunlar, bir de oradan çekilme olayları var. Ben sağda solda bakıyorum, mesela Amerika veya Avrupa ülkelerinden bir tanesi diyor ki, “sen yatırırsın buraya, ama hepsini birden şak diye çekemezsin, önce yüzde 10’unu çekersin” falan... Bunun da çok önemli olduğunu görüyorum. Borsanızın yüzde 70’i yabancıların elinde olursa, onlar da 20 milyarlık bir çekim halinde; 3-5 milyarın çekilmesi belki Türkiye ekonomisi çok büyüdüğü için önemli olmayabilir, ama 20-25 milyarın aynı anda çekilmesi, Türkiye'nin en büyük kırılma noktasıdır.

Üçüncü sorum da şöyle: Bütün bunlar oluyor ve de dikkat ediyorum, işçi sendikalarından çıt çıkmıyor, bu benim dikkatimi çekiyor. Eskiden en ufak bir olayda işçi sendikaları sokaklara dökülürdü. Şimdi bakıyorum, o kadar işçi sendikaları var, işsizlik diz boyu, yüzde 20, hatta yüzde 30 deniliyor, onlardan ses çıkmıyor, bu da yine dikkatimi çeken diğer bir konu.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim.

Buyurun.

FATİH BUDAK- Öncelikle tüm konuşmacılara teşekkür ediyorum.

Benim sorum Coşkun Beye: Coşkun Bey, sunumunun girişinde matrisler gösterdi, evet-hayır cevapları istedi. Ben de şimdi kendisine yönelmek istiyorum aynı soruyu: Coşkun Bey, sunumunuz içerisinde “özelleştirmede bırakın bu stratejik meseleleri” dediniz. Sizden sonraki sunumlarda çeşitli örnekler verildi, deliller gösterildi. Acaba siz, yine aynı şekilde “bırakın bu güvenlik stratejilerini” diyor musunuz? Bunun için sizden “evet” ya da “hayır” cevabını istiyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

Buyurun.

HÜSEYİN YILMAZ (Başkent Üniversitesi Öğrencisi)- Tüm panelistlere ve konuklara teşekkür ediyorum.

Tüm panelistlerden kısa bir söz istiyorum. Biz duygularıyla hareket eden bir ulusuz. Türk Telekomun büyük bir oranı Lübnanlı bir girişimciye satıldı ve adı hâlâ Türk Telekom. Bununla ilgili neler söyleyeceksiniz? Çünkü benim kanıma dokunuyor.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ederim.

Şimdi aynı sırayla konuşmacılara söz vereceğim. İlk konuşmacı Sayın Ünsal'dı.

Buyurun Sayın Ünsal.

Prof. Dr. ERDAL MUZAFFER ÜNSAL- Son değerli kardeşimizden başlarsak; tabii her şeyin zamanı var. Demin anlatılan süreç işleyip filmin sonuna yaklaşıldığı zaman, Türk Telekomun ismini de mutlaka değiştireceklerdir. Şimdi onun zamanı olmadığı için öyle bir değişiklik yapılmıyor, zamanı gelince öyle bir değişiklik de yapılacaktır.

Ben, Sayın Yiğit Bulut'un konuşmasındaki perspektife tümüyle katıldığımı söylemek istiyorum. Türkiye'de özelleştirme meselesi, sadece Cumhurbaşkanlığı seçiminin şöyle veya böyle olması gibi meseleleri aslında tartışmıyoruz, mesele bu değil. Türkiye'deki oyun, çok büyük bir oyun, biz şimdi burada o oyunun bütünü ilgilendiren çok önemli bir kısmı üzerinde bir tartışma yapıyoruz. Ben konuşmamın sonunda ondan dedim, yani bu özelleştirme meselesi üzerinden, bunu vesile sayarak Türkiye'de piyasa mekanizması çözümü bugün için anlamlı mıdır, gerçekçi midir, değil midir? Bunun çok ciddi biçimde tartışılması lazım. Yoksa, ben de şüphesiz bir iktisatçı olarak etkinliğin çok önemli olduğunu biliyorum. Ama benim bir süre sonra çok güçsüz kalmama veya yok olmama yol açacak bir etkinlik, bugün sağlanacak böyle bir etkinlik benim açımdan hiç önemli değildir. O etkinlik, bugün sağlayacağım bu etkinlik, benim yarın öbür gün yok olmama veya çok ciddi sıkıntılar içinde kalmama yol açıyorsa, o etkinlik benim için hiç önemli değildir. Bu bağlamda, etkinliği de böyle statik bir şey olarak almamak lazım. Statik ve dinamik etkinlik ayrımını yapmak lazımdır.

Burada bana “piyasa mekanizması etkin çalışıyor, Türkiye açısından bir sorun yaratmıyor, bunu mu izleyelim, yoksa karma ekonomi mekanizmasını mı izleyelim?” diye sorsanız, ben birincisini tercih ederim iktisatçı olarak. Fakat bugün Türkiye'deki mesele bu değil, tartıştığımız mesele de bu değil. Öyle olduğu için, ben şahsen bir iktisatçı olmama rağmen, etkinliğin önemini de çok iyi kavramama rağmen, üniversitede öğrencilere de bunu hep anlatmamıza rağmen, etkinlik açısından meseleye bakmanın Türkiye'nin -eğer bir anlamı varsa- ulusal çıkarları açısından -ki, bence çok büyük anlamı var- pek fazla anlamlı olduğunu düşünmüyorum. Onun için de meseleye farklı pencereden bakılması gerektiğini düşünüyorum.

Bunun bir başka ifadesi, yine konuşmasında Sayın Yiğit Bulut söyledi, yani tarihi iyi bilmek gerekiyor. Birisi demiş ki, “insanlar tarihten ders alırsa, tarih hiç tekerrür eder mi?” Bu bağlamda biz çok şanslı bir ülkeyiz. Dolayısıyla Baltalimanı Anlaşması’ndan itibaren Osmanlı tarihini, Tanzimat Fermanını vesaire ciddi biçimde okursak, değerlendirecekler, anlarsak, o zaman bir ülkenin başına dış güçlerin istedikleri zaman ne çoraplar örebileceklerini görmek lazım. Kulağıma gelir gibi oluyor, bazı insanlar mutlaka paranoya diye değerlendireceklerdir, nitelendireceklerdir. Ama 5 sene önce benzer değerlendirmeler, 10 sene önce benzer değerlendirmeler örneğin Avrupa Birliği konusunda yapıldığında “paranoya” diyenler, bugün bunların hepsinin bir bir gerçekleşmekte olduğunu görüyorlar. İçlerinde saf olanlar fikir değiştiriyorlar; saf olmayanlar, yani bilgili ve iyi niyetli olmayanlar ise mevcut konumlarını sürdürüyorlar. Dolayısıyla tarihten de ders alarak meseleye bakmamız lazım.

Tabii bunun sonunda geldiğimiz nokta şudur: Türkiye’de son 5 yıldır, 10 yıldır yürütülen dezenformasyon ve kuşatma politikası, maalesef Türkiye’deki aydınların üstüne bir ölü toprağı atmıştır. Türkiye’de üniversiteler, aydınlar her şeye duyarsız, hiçbir şeyi tartışmıyor, hiçbir şeyi eleştirmiyor. Böyle aydın, böyle üniversite mezunu, böyle sivil toplum örgütleri olur mu? Olmaz. Böyle ciddi bir sorunumuz var. Dolayısıyla Cumhuriyetin kurulduğu dönemde olduğu gibi, yeniden silkinip, kendimize gelip Türkiye’nin sorunlarını ciddi bir biçimde ve ulusal bakış açısı içinde değerlendirmemiz lazım. Biz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyız, bizi ilgilendiren bir numaralı çıkar, Türkiye Cumhuriyeti’nin çıkarıdır. Başkalarının çıkarları için biz kafa yoramayız, onların borazancılığını yapamayız, yapanlara da karşı çıkmalıyız. Türkiye’de aydınların bugün böyle bir vizyonu vardır.

Sayın konuşmacının sorduğu sorularla ilgili de şunları söylemek isterim: İşçi sendikalarına değindiniz, çok doğru, çok haklısınız, ama bütün sendikalarda şüphesiz böyle değil. Mesela demin TÜPRAŞ örneğinde Petrol-İş Sendikası’nı söyledim. Petrol-İş Sendikası TÜPRAŞ özelleştirmesinde yaptığı çıkışlarla Türkiye hazinesinin 5.6 milyar dolar zarara uğramasını engellemiştir. Ama şunu da hiç unutmamalıyız: Nasıl aydınlar Türkiye’deki dezenformasyon altında bugün paralize olmuş durumdaysalar, aynı şey birtakım çıkar ilişkileri üzerinden sendikalar için de geçerlidir. Bunu tabii daha fazla dillendirmek pek hoş olmaz, onun için o konuda çok daha fazla bir şey söylemek istemiyorum. Ancak AB sürecinde Türkiye’nin kuşatılması sadece aydınlar üzerinden olmamıştır, sadece siyasiler üzerinden olmamıştır, bu toplumdaki birçok kesim üzerinden olmuştur. Yani ben sizinle bugün bir çıkar ilişkisine girersem, sizden bir çıkar sağlarsam, yarın öbür gün sizin yaptığınız bir yanlış konusunda ben ne söyleyebilirim ki; hiçbir şey söyleyemem. Dolayısıyla bu meseleye öyle bakmak gerekir diye düşünüyorum.

Yine aynı konuşmacımızın söylediği bankaların yabancılara satılması: Enerji ve bankacılık sektörü, insan vücudundaki damarlardaki kan gibidir. Burada bir problem olduğu zaman vücut işlemez. Bu böyle olduğu içindir ki, Batı'da çok uzun düşünceler sonucu değil, gayet basit mantık yürütme sonucu bu noktadan bakarak, gelişmiş Batı ekonomilerinde finans kesiminde, bankacılık sektöründe belli oranın üzerinde özelleştirme yapmıyorlar. Ama bizdeki mantık, “babalar gibi satma” mantığı olduğu için, biz maalesef son yıllarda kaybettiğimiz ulusal bilinç nedeniyle, bilincimizi kaybetmiş olmamız nedeniyle biz bu tip konuları değerlendirirken onlar gibi bakamıyoruz, “biz babalar gibi satarız” diyoruz, bilmem neler gibi bilmem ne yaparız diyoruz. Bu şuna benziyor: Biliyorsunuz, bizim hazinemiz gider yurtdışında borçlanır, milyarlarca dolar borçlanırlar, ondan sonra kokteyl verirler, gülerler oynarlar, çok büyük bir memnuniyet duyarlar. Bu ne kadar anlamlıysa, bankacılık sektörünün de böyle yabancılara akıl, kitap, fikir hiç tanımayan bir biçimde, bir kasaba tüccarı mantığıyla satılması, şüphesiz ki hiç anlamlı bir şey değildir. Sizin sorularınız, aslında iki konuda da Türkiye'nin içinde bulunduğu entelektüel ortamı çok iyi değerlendiren ibret verici sorular ve maalesef sizin eleştirilerinize katılmaktan öte, paylaşmaktan öte bir şey söylemenin de mümkün olmadığını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyorum.

Aslında Yılmaz Bey, gerçekten toplumda bir tepkisizlik var, ama ben hemen şunu söyleyeceğim: İyi ki Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi var. Biz üzerimize düşen görevi elimizden geldiği kadar yapmaya çalışıyoruz.

Sözü Sayın Aktan'a veriyorum.

Prof. Dr. COŞKUN CAN AKTAN- Hocam, hakikaten iyi ki varsınız, doğru. Bu konuların tartışılması, bu konularla aydınlanmamız son derece önemli. Belki bir daha konuşmak için fırsatım olmayacağı için, burada bulunmaktan son derece memnunum. Davetiniz için başta Sayın Bakanımız, Değerli Hocamız ve Üniversitenize çok teşekkür ediyorum.

Bu tür toplantılarda ben hep şunu görüyorum: Tabii tek konuşmacı olmayınca, konuların parçalanması olabiliyor. Dolayısıyla bir noktaya odaklanamıyorsunuz, farklı konular olabiliyor. Zaman sınırlamaları nedeniyle her zaman bu toplantılarda nereden başlayayım diyorsunuz. Örneğin pazar günü Bakû'den döndüm, dört günlük konferans vardı. Bir de toplantının şeye geçmesi için, böyle 5-6 kişiydik, “10 dakika konuşun” dediler. Nereden nasıl başlarım, ne söyleyebilirim, o kadar önemli bir konu ki... Burada da öyle, yani özelleştirme konusunda şimdi 5 dakikada bütün sunumu yapıp tartışabilmek kolay değil. Ama tabii tek konuşmacının avantajları olduğu kadar dezavantajları da var, buna da saygı duyuyorum. Kaldı ki programın

formatına benim bir şey söylemem mümkün değil. Ama demek istediğim şey şu: Bu tür toplantılarda bazen kendinizi yeterince anlatabilmeniz için zamana da ihtiyacınız vardır diye düşünüyorum.

Ben genel bir cevap vereceğim, genel şu: Dünyadaki değişim trendlerini ve değişim dinamiklerini anlamamız lazım, bu çok önemli. Dünyadaki ekonomik değişim, siyasal değişim, sosyo-kültürel değişim, demografik değişim, iklim değişikliği gibi ekolojik değişim, bütün bu dinamikleri, trendleri iyi analiz etmek lazım. Önyargılarla, ideolojilerle bu değişim trendlerini yeterince tahlil ve analiz etmeden, hepten reddederek yeni emperyalizm, hegemonyacılık vesaire, bunun pek doğru olduğunu sanmıyorum. Mevlana “*dünle birlikte gitti cancağızım, ne varsa düne ait.*” Şimdi yeni şeyler söylemek lazım. Dolayısıyla dünyadaki trendleri, değişim trendlerini iyi anlamamız lazım. Ekonomilerdeki değişim trendleri, globalleşme, özelleştirme, liberalleşme, serbestleşme; bu trendlerin, globalleşmenin örneğin fırsatlar, tehditler, tehlikeler, riskler, zorluklar... Orada da bir tarafta böyle keserek muhalif olmak, bir tarafta taraftar olmak değil.

Ben konuşmamda şunu anlatmaya çalıştım -keşke zamanım elverseydi-: Özelleştirmenin felsefesiyle özelleştirmenin uygulamasını birbirinden ayırmak lazım, bu bir. Özelleştirmenin felsefesini iyi anlamak lazımdır. Eğer o ülke de bunu yanlış uyguluyorsa, sivil toplum kuruluşları, bizler bunun yanlışlıklarını ortaya koymamız lazım. Ama bir taraftan önyargılarla, eksik enformasyonla, öyle söyleyeyim, cehaletle demeyeyim belki de eksik enformasyonla böyle kutuplaşmalara çekecek kadar kelimeleri de kullanmamak gerekir diye düşünüyorum. Yine Mevlana, “*söylediklerim, karşıdakinin anladığı kadardır.*” Siz dünyanın bilgesi olun, şurada oturun; karşı taraf sizi dinlemiyorsa, anlamıyorsa, bunun kendi kafasındaki ideoloji dünyasında sizin söylediklerinizi toptan reddediyorsa, yine Mevlana, yine Mevlana, “*ben gözlerinin cevherlerini nerelerde eskittim.*” O da Mevlana... Karşıda oturan kişi, belki 43 yıllık yaşamının tereddütsüz 20 yılını bu alanlara vermiş bir insan. Bunu da şu anlamda söylemiyorum: Yine bir başka büyük düşünürle, “insan kendini methederse şarlatanlık etmiş olur, zemmederse budalalık etmiş olur.” Karşınızdaki duran zat, bence özelleştirme konusunda isterseniz Internet’e girin, “globalisation” yazın, çıkın, tıklayın Google’a, kaç milyon site çıkacak karşınıza, analiz edin. Başka bir şey yapın; kaç milyon site çıkacak ve bir numara kim çıkacak?

Bir başka konu, globalleşme kelimesini buradan çıktıktan sonra yazın, karşınıza kim çıkacak, lütfen bir bakın. Özelleştirme kelimesini tıklayın, ilk 10-20’de kim gelecek? Kendimizi anlatmak için değil, asla, ama bilgelikle, bilimle başlamak lazım. Benim kendi düşüncem şu: Çok fazla ideolojilerle, seçtiğimiz kelimelerde daha dikkatli ve özenli olmamız lazım, karşı tarafı anlamamız lazım diye düşünüyorum. Eğer tek tek cevaplar verilecek olursa, bu olmuyor; çünkü anlatamayabiliriz burada, birbirimizi kırabiliriz, gerek yok. Nihayetinde bu topluluk da çok açık

bir şekilde görüyor ki, ben burada bir özelleştirme taraftarı olarak kürsüde oturuyorum. Bunu anlamayacak ve göremeyecek kadar da değiliz. Bunun bir zararı yok, bunun aslında son derece yararlı olduğunu düşünüyorum. Yani Değerli Bakanımızın ve Değerli Hocamızın bizi davet etmelerinin aslında isabetli olduğunu düşünüyorum. En azından bu konulara emek vermiş bir insan olarak takdir ettiklerini düşünüyorum ve kapaklı görüşlerin de yararlı olduğunu düşünüyorum. Şöyle söylüyorum: Biraz daha yumuşak geçişler olursa aramızda daha iyi olur. Eğer ben birden şeye kapılıp kişisel cevaplara girersem, mümkün değil. Hâlbuki birbirimizi konuşarak anlayabiliriz. Burada bakın, verdiğimiz mesajlarda birçok şeylerde uzlaşabiliriz, anlaşabiliriz diye düşünüyorum. İnşallah bir başka fırsat olur, öyle bir imkân olur, daha geniş bir çerçevede bir gün öğrenci arkadaşlarımızla da daha derin, daha uzun bir sohbet etme imkânımız olur.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Efendim, şöyle söyleyeyim: Burası bir üniversite; dolayısıyla burada her tür görüş tartışılır, karşı olan da vardır, onu benimseyen de vardır. Ama kişisel cevap, şimdi konuşan arkadaşlarım da pek kişisel yanıtlar vermediler, ortada, genel yanıtlar verdiler, soruları ben öyle algıladım en azından. O nedenle, tabii ki burada tartışacağız, iyisini bulmaya çalışıyoruz ve üniversitelerin görevi de odur, her türlü fikre saygımız var, burada herkes kendi görüşünü serbestçe söyleyebilir. Aksi takdirde üniversite olmaz zaten.

Sayın Ertuğrul'a söz veriyorum.

Buyurun efendim.

İLTER ERTUĞRUL- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle bu toplantı için ben de bir kez daha teşekkürlerimi iletayım. Hem sorulara yanıt, hem bir özet, bir toparlama olsun.

Biz özelleştirmeyi konuşuyoruz burada, ama özelleştirme resmin bir parçası. Sevgili Yiğit Bulut, o resmin arkasını biraz daha gösterdi bize. Özelleştirme tek başına bir şey değil. Biz yıllarca şöyle sandırıldık: “Özelleştirme iktisadi bir gerekliliktir.” Evet, özelleştirme iktisadi bir gerekliliktir, ama bir siyasi görüş sahipleri için, herkes için değil. Küreselleşme, özelleştirme, devletsizleştirme, yerelleştirme ve sendikasılaştırma, aynı siyasi görüşün dile getirdiği şeylerdir. Ama bunu bazıları bütün dünyada çağın bir gerekliliği olarak yaygınlaştırmayı tercih ettikleri için öyle anladık.

Sevgili Hocam Aktan burada yalnız kaldı. Benim yüklendiğim Sevgili Aktan'a değil; Türkiye'de, dünyada yayımlanmış bütün özelleştirme, küreselleştirme benzeri eserlerin Türkçe

tercümesi Sayın Aktan'ın sitesinde yer alır, yani Türkiye'ye böyle bir bilgi akışı sağlayan sitelerden birinin sahibidir. Ama şu konuda kesin kendisine karşı olduğumu söylemem lazım: Özelleştirme ideolojik bir şeydir, özelleştirme teknik, idari bir şey değildir. Çünkü sorun eğer idari ise, yani bir KİT kötü yönetiliyorsa, sorun idari ise, çözüm de idaridir. Ama biz, KİT'lerdeki sorunların çözümü için mülkiyet değişikliğini öneriyoruz; bu doğrudan siyasadır, burada sorunu çözmeye çalışmıyoruz. Mülkiyet değişikliği, evet yeni sağın görüşüdür, sağ bir görüştür, tabii ki dünyada onlar da yaşıyor, onlar da görüşlerini yaymaya ve uygulamaya çalışacaklar. Ama özelleştirme idari bir mesele değildir, özelleştirme teknik bir mesele değildir, özelleştirme siyasi bir meseledir, bir kere bunu böyle yerli yerine koymamız lazım. Onun için benim yaptığım da siyasi bir iştir. Ben 15 yıldır siyasi bir mücadele yapıyorum. Bunu 15 yıldır söylemeden yapıyordum. Bugün ne mutlu ki, Türkiye'de bunun doğrudan bir siyasi mücadele olduğunu söylediğimde, insanlar “evet” diye kafa sallıyorlar. Çünkü daha önce “bu siyasi bir mücadele” dediğim zaman, karşı taraf “özelleştirme teknik bir şeydir, siyasi bir şey değildir” diye sürekli yağmurladığı için, ben siyasi bir karşı çıkışta duramıyordum. Bugün siyasi olduğunu da söyleyebilecek durumdayım; çünkü Türkiye bu noktaya geldi.

Bakın, “dünyada başarılı özelleştirme yoktur” lafıma destek için bir şey söylüyorum: Dünyada 1994'te özelleştirmenin şahikası, eski kuşak iyi bilir, Meksika idi. 2,155 KİT'inden bin 1,955'ini; Telekomunu, Merkez Bankasını, 23 milyar dolar özelleştirme yapmıştır. 1994 sonunda Meksika'da öyle büyük bir ekonomik kriz çıktı ki, IMF tarihinde ilk defa 17,5 milyar dolar, 10 milyar doları IMF yetkili kurulları kararı olmadan, 50 milyar dolar Amerika Birleşik Devletleri tarihinde ilk kez Kongre'nin onayı olmadan Meksika'ya kredi açıldı. Karşılaştırma yapın diye söylüyorum. Amerika Birleşik Devletleri'nin Marshall yardımında bütün Avrupa'ya açtığı kredi 55 milyar dolardır; çünkü sistem krize giriyor. Ondan sonra, en başarılı özelleştirme örneği Meksika çöktü.

İkincisi, sermaye tabana yayılacak, değil mi? British Telekom'da Margareth Thatcher, demin sizin sorduğunuz gibi, “sendikalar niye karşı çıkmıyor?”, işçiler özelleştirmeye karşı çıkmasın diye 1 liraya 2 hisse verdi, sermaye tabana yayıldı. 8-9 milyon hisse, bugün 600-650 kişinin elinde. En başarılı özelleştirme örneği, sermayenin tabana yayılması British Telekom. Artı, bir şeyi karıştırmıyorum: Doğu Bloku'nda veya bugün Orta Asya'daki Türki devletlerde özelleştirme değildir mesele, özel mülkiyete geçmiştir. Orada absürt (anlamsız) sayılar söylenir, binlerce, onbinlerce özelleştirme yapıldı diye. Manav, bakkal, kasap, motel olmayan yerden bahsediyoruz. Onlar özel mülkiyete geçiyor ve oradaki manavı, bakkalı, kasabı, oteli, moteli de özelleştirme sayılıyor. Bugün Türkiler bile, Türki cumhuriyetler bile IMF kredisiz ve Dünya Bankası kredisiz bu programa girdikleri halde, stratejik KİT'lerini özelleştirmediler. Toprak

satışı öngördü Dünya Bankası, işletme hakkı verdiler. Belki dünyada hakikaten vahşi kapitalizm anlamında en yoğun, en gözü kara özelleştirme yapılan ülkelerden birisi Türkiye'dir ve Türkiye'de de durum budur.

“Sendikalar niye özelleştirmeye karşı çıkmadı?” Buranın çoğu memur, işçilerin aldığı parayı kıskanmadık mı; “çok para alıyor, kapansın orası” demedik mi? Sendikalar için özelleştirme, doğrudan üye kaybetmektir; çünkü demin anlattığım özelleştirmeler şöyle yapılıır: Kıdem tazminatını devlet üstlenir, yani orası sıfır işçiyle devredilir. İşe işverenin verdiği şartlarla, asgari ücretin biraz üstünde ve sendikaya girmemek koşuluyla başlarsınız. Bu durumda sendikalar Türkiye'de hayat derdindeler, sendikacılık Türkiye'de bitti.

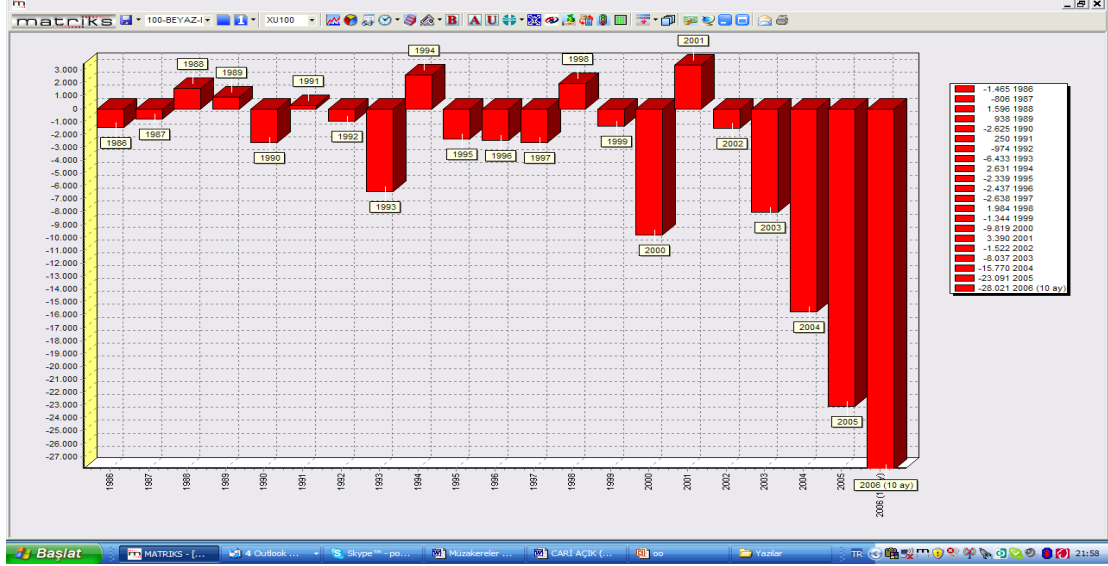
Bir şey daha: Ben hem 12 Eylül öncesinden, hem sonrasında kalmış bir adamım. 12 Eylül'den sonraki çiçek bahçesi üniversiteler, çiçek bahçesi gençler falan, bunlar çok yaygın oldu, gençler siyasete ilgi duymadığı için, ortalıkta bir karamsarlık var. Ama ben bir yandan ODTÜ'de, Sevgili Hocam da ilk dönem oradaydı, ikinci sınıflara “Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi” dersi vermeye çalışıyorum, şunu görüyorum: Birinci aydan dördüncü aya çocukların siyasete ilgisi fark etti, Türkiye'nin meselelerine daha duyarlı oldular, daha değiştirebileceğini kabul etmeye başladılar. Çünkü şairin meşhur sözü, “*dayasın düşman, bağrına hançerini, Bulunur kurtaracak bahtı kara maderini.*”

YİĞİT BULUT- Türkiye'deki ekonomik sistemin özellikle son beş yılda nasıl stabilite sağladığını, yani dalga boyunun düştüğünü anlatırken, bir detaya değinmemiz gerekiyor. Türkiye'de ekonomik mucize falan yok. Son beş yılda dünya 100 birim büyüdü, Türkiye 50 birim büyüdü. Dünyada bir hareket var, biz de bu hareketin üzerinde, dalganın üzerinde sörf yapıyoruz. Bakıyorsunuz, cari açık beş yılda 100 milyar dolar (**YANSI-10**). Türkiye'nin borçları, Cumhuriyet tarihinin yüzde 50'si kadar artmış (**YANSI-11**), ama dolar 1.300, borsa 45, 000, faiz yüzde 19, Mart 2006'da yüzde 13'ü gördük. Nasıl oluyor bu? Sebebi şu: Biraz önce anlattım, mekanizmanın nasıl Türkiye'ye yerleştirildiğini analiz ederken, bir bardak düşünün, bu bardağı iki yolla ısıtırsınız. Birincisi, alttan elektrik veya alttan ısı verirsiniz, moleküler yapıyı değiştirip suyu ısıtırsınız. İkincisi, yukarıdan üflersiniz fön makinesiyle, üstteki tabakayı ısıtırsınız. Türkiye'de hükümetlerin ömrü 1,5 yıldır. 59 hükümet, bölün Cumhuriyet tarihine, bugünkü hariç 1,5 yıldır. 1,5 yıl ortalama ömrü olan bir siyasetçi, siyasi rantını maksimize etmek için bütün bardakları alttan ısıtmayı değil, yukarıdan fön makinesiyle ısıtmayı tercih eder. Ne yapar? Döviz-faiz-borsa üçgeninin yolunu açar, yani döviz-i içeri çeker, faizi düşürür, sıcak paraya ülke ekonomisinin dinamiklerini teslim eder. Burada bir, döviz-faiz-borsa havuzu oluşur. İki, bir de ülkenin makroekonomik gerçekleri vardır, o da başka bir havuzdur. Türkiye'nin paradoksu zaten burada başlar, döviz-faiz-borsa havuzunda çıktı olarak üretilen dolar kuru, makroekonomik çark

içinde girdi olarak ihracatta kullanılır. Yani 100 milyar dolarlık bir fon, 5 milyar dolarlık Türkiye hazine bonusu alımı yapar, döviz 1.700'den 1.300'e veya 1.400, 1.500'e düşer (YANSI-11). Oradaki kur, ihracatçının kullandığı kurdur.

YANSI-10

CARİ AÇIK

YANSI-11

Doların 2002-2007 seyri...

Türkiye'nin en büyük paradoksu, finans piyasalarıyla makroekonomik havuzun birbirinden ayrışmasıdır. Şimdi soruyorlar, "siyasete girecek misin?" Hangi siyasi parti bu iki

havuzu birbirine birleştirecek? Hangi siyasi parti dört yılda, 48 ayda 125 milyon dolar kâr eden Yunan emeklilik fonunun önüne geçecek, bunu durduracak? Hangi siyasi parti, 3 milyar dolarlık pozisyon açar 2003'te, geldiğiniz noktada 12 milyar dolar, 9 milyar net kârı olan Alman bankasının kârının önüne geçebilecek? Hangi siyasetçi, iki havuzu birleştirip sistemi optimize edebilecek? Bakıyorsunuz, muhalefet partisi lideri dün açıklama yapıyor, bugün gazetelerde manşet: “Piyasa ekonomisine bağlı kalacağız, Avrupa Birliği hedefine tam bağlıyız.” Türkiye bu yolda gidemez. Kemal Derviş uçaktan indi, ilk cümlesi, “sürdürülebilir borç dinamiği” dedi. Sürdürülebilir borç dinamiği, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerin üzerine geçirilmiş deli gömleğidir. Halkı çalıştırır, çalıştırır, tek amaç vardır, borcu sürdürmek. Böyle bir varlık egzistans olamaz, varlığın amacı kendini gerçekleştirmektir, 5 bin kişiye borç ödemek değil. 2001'de Türkiye'de “default” olsaydı, dibe vurduğu zaman, bugün inanın çok daha iyi noktadaydı. Arjantin “default” oldu, Türkiye'den daha ucuz borçlanıyor. Türkiye “default” olmasın, uluslararası sisteme bağlı kalsın diye Kemal Derviş'i uçağa koydular, apar topar Türkiye'ye gönderdiler. Geldi, yüzde 14.5'le Türkiye'yi 33 milyar dolar borçlandırdı. Aynı dönemde Enis Öksüz, 0.22 ile Boğaz tüp geçidini borçlandı, Enis Öksüz'ü azlettiler.

Baktığımız noktada yüzde 14'lerde bir borçlanma, Cumhuriyet tarihinin yarısı kadar borçlanma, 100 milyar dolar cari açık, ama ortalık güllük gülistanlık. Sebebi net: Petrol fiyatı 1980-2000 arasında, 2001 arasında 39 doları geçemedi ve ortalaması 16-20 dolar arasında kaldı. 2001 saldırısı sonrası petrol 78 dolara gitti (**YANSI-6-7**), ortalaması 66 dolarda kaldı. 50 dolar marjinal bir para çıktı ortaya, fazla para ve bu 50 dolarlık fazla para dünyayı dolaşmaya başladı, şimdi gidecek yer arıyor. 16 dolara sattığı petrolü 76 dolara, 66 dolara satan Ortadoğu ülkesi, Norveç, Rusya, o parayı kullanmak zorunda. Dolayısıyla dünyadaki fon akışının Türkiye'deki güllük gülistanlık sebebi de bu. Çok basit bir örnek bunu net bir şekilde açılar: Beyaz bir kâğıdı, arkası beyaz olan bir fonun önüne koyalım; böyle bir halde öndeki beyaz kâğıt net görülebilir mi? Tabii görülemez. Ancak arkaya siyah bir fon koyulursa öndeki beyaz kâğıt bu halde çok daha net görülmektedir. İşte şu anda dünyada arka fon beyaz olduğu için, bütün dünyaya para aktığı için, petrol fiyatı artı ucuz Japon Yen'inden dolayı fazla bir likidite olduğu için, Türkiye'yle ilgili hiçbir sorun algılanmıyor, beyaz kâğıt önünde beyaz kâğıt. 2008'de muhtemelen -benim tahminim- Irak'tan çıkmak zorunda kalırsa Amerika, yani anlattığım diyalektiğin bir tarafı düşmeye başlar ve petrol fiyatı 50 doların altına gelirse, Türkiye'de o zaman siz seyreyleyin gümbürtüyü; o zaman arkadaki beyaz fon düşecek, siyah fonun önüne beyaz fon gelecek.

Bankacılık sektörüne gelince, bugün Türkiye'de bankacılık sektörünün yüzde 50'si artık yabancıların elinde, yüzde 50-55'i, yüzde 22'si değil. Neden? Borsadaki hisselerin yüzde 100'ü

nerede yabancının elindedir. Borsada halka açık bankaların yüzde 92'si ile yüzde 100'ü yabancıların elinde. Şimdi tek bir dert kaldı; Halkbank'ı ele geçirmek. Halkbank'ı da aldıkları zaman, gördük işte, Citibank Türkiye'den bir sürü gazeteciyi doldurmuş, New York'ta Waldorf Astoryo Oteli'ne götürmüş, orada eğlendirmiş, sonra gelecek, Halkbank'ı 8 milyar dolara alacak. Halbank, bugün en az 16 milyar dolar eder. Bakın, halka arz edildi, yönetim hissesi yok içinde, 8 milyar dolar fiyat çıktı. Bugün Halbank'ın satılmasında tek bir kriteri vardır; İş Bankası artı Halbank'ın piyasa değerinin yarısı 16 milyar dolar eder. Bütün yabancıların derdi, şu anda Halk Bankasını ele geçirmek. Neden? Çünkü piyasaya girdiler, hepsi birbirine eşit bankalar bunlar. 11 parselli bir arsa düşünün, 11 tane parsel var; 10 parsel satılmış, ama hiçbirinin imar izni yok, çünkü yetmiyor büyüklüğü. 11 inci parseli alan, iki parseli birleştirecek ve bina yapacak. Halkbank'ı alan yabancı banka, Türk pazarında diğer bütün bankaların hepsini dövecek. Şimdi bütün dertleri Halkbank'ı ucuza ele geçirmek. Halk Bankası, Türkiye'nin ekonomik DNA'sını taşıyor, biraz önce anlatmış olduğum KOBİ'lerin DNA'sını taşıyor, üretmek zorunda olan orta ve küçük ölçekli işletmelerin DNA'sını taşıyor, genetiğini taşıyor. Halk Bankası gittiği zaman, inanın Türkiye Cumhuriyeti'nin yarısı gitmiş demektir, çok önemli. Ali Babacan çıkıp diyor ki, "Halk Bankasını blok olarak satarız." Allah aşkına sen bütün bunları nerede öğrendin? Halk Bankasını blok satıyorsun bir şey olmuyor, TÜPRAŞ'ı blok satıyorsun bir şey olmuyor, PETKİM'i blok satıyorsun bir şey olmuyor, nerede öğrendin bütün bunları? 5 sene, 10 sene, 15 sene sonra göreceğiz bunların yan etkilerini.

Son olarak da şunu söylemek istiyorum: Baktığımız zaman, süratle bankacılık sektörüne limit getirilmesi gerekiyor. Bu limitin yazılı hale gelmesi gerekmiyor. İtalya yüzde 17'yi geçirtmiyor; "damga eksik" diyor, "pul eksik" diyor, gönderiyor, yüzde 17'yi geçirtmiyor. Bankacılık sektörüne limit gelmesi gerekiyor, üreten sınıfa destek gelmesi gerekiyor. Halbank'ın ya yüzde 100'ünün halka açılması ya devlet kontrolünün belli şekilde OECD standartlarına çekilerek devam etmesi gerekiyor. Eğer bunları yapamazsak, yani üreten orta sınıfı kaybedersek... Çok açık bir şey daha söyleyeyim: Son 5 yılda ne yapıldıysa, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği sessiz kalmakla yapılanları yapanlar kadar suçludur. Başbakana 20 trilyona helikopter almak, TEKEL binasını 150 trilyona almak, bunlar çözüm değil. Orta ve küçük ölçekli işletmeler yok oluyor yok, yok oluyor, her gün birisi ihracatçıyken ithalatçı oluyor, üretirken ithalatçı haline geliyor. Sessiz kalmak, suça ortak olmak demektir. Bunu yaptığımız zaman, 5 sene, 10 sene sonra Türkiye'de üreten bir orta sınıf kalmayacak. Nasıl bir Türkiye olacak, ben size söyleyeyim: Bir kere üniversitenin isterseniz ordinaryüs profesör olun, bankaların finansal-entelektüel karar mekanizmalarında yer alamayacaksınız; çünkü yabancılar oralarda pozisyon tutmuş olacak. Türk Telekom'da yer alamayacaksınız, TÜPRAŞ'ta yer alamayacaksınız,

PETKİM’de yer alamayacaksınız, hiçbir finansal-entelektüel veya sınaî kompleksin dinamiklerinde Türk halkının karar mekanizmalarında yetkisi kalmayacak. Ulus-devlet regülasyon yapacak, ama karşısındaki güçlü şirket regülasyonu yok etmeye çalışacak. Buenos Aires su şebekesi kime aitti, biliyor musunuz; Enron’a aitti. Battığı zaman, Enron isteseydi, orada halkın suyunu kesebilirdi. Su şebekesini dahi özelleştirme altında Enron’a satmışlardı.

Böyle bir yapı içinde bir an önce kavramların daha iyi açıklanması ve bir an önce bu sürecin durdurulması gerekiyor. Bu süreç durmadığı durumda, çok güzel yoldan geçeceksiniz, yolda delik olmayacak, Türkiye’ye çok güzel oteller yapılacak, çelik binalar, yollar geniş, üç-beş tane havayolu şirketi olacak, borsa 60 bin olacak, faiz şu olacak, döviz bu olacak, ama biz sadece turist olacağız, yani karar mekanizmalarında olmayan, turizm tesislerinde tatil yapamayan, çelik yüksek otellerde kalamayan, sadece hizmet sektöründe çalışan bir halk olarak burada yolumuza devam edeceğiz. Bir holdingin sahibi, “Türkiye’ye çok büyük yabancı yatırım yaptık.” “Ne yaptın?” “Dört tane raf koydum, bir tane çatı koydum, yabancıyla market kurdum. Doksan gün vadeli çekle topluyorum malı piyasadan, Türk halkına satıyorum, yüzde 50’sini de yabancıya kâr olarak veriyorum.” Bu mu yabancı yatırım? Böyle bir yabancı yatırım mantığı dünyada yok, bir tek Türkiye’de var.

Çok teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Konuşmacılara çok teşekkür ediyoruz.

Son söz Sayın Rektörümde.

Hocam, buyurun.

Prof. Dr. MEHMET HABERAL- Efendim, teşekkür ediyorum tüm konuşmacılara. İyi ki bu paneli düzenlemiştiniz, aksi halde bu kadar bilgileri öğrenemeyecektik. Gerçekten sizlere çok teşekkür ediyorum.

Bir kere daha söylüyorum: Bu ülke, Osmanlı İmparatorluğu’nun külleri üzerinde kuruldu. Bunu hep söylüyoruz, telaffuz ediyoruz. Ben geçen panelde burada bir harita gösterdim, onu bir kere daha haritasız herkese hatırlatıyorum. Osmanlı İmparatorluğu 600 sene, bugün bir yerde tapulu toprakları üzerinde kurulan 20’den fazla devleti yönetti; onların diline dokunmadı, kültürüne dokunmadı, dinine dokunmadı. İşte “yönetim böyledir” dedi, dünyaya örnek oldu. Ama sonunda ne oldu? Sonunda -çok daha ağır kullanabilirim, ama onu kullanmak istemiyorum- kendi insanların maalesef bugünlere benzer tutumları nedeniyle ve yine bugün peşlerinden

âdeta bir grubumuzun koştuğu devletler tarafından yıkılmaya çalışıldı. Sonunda Atatürk, arkadaşları ve aziz şehitlerimize her zaman müteşekkirimiz, kurtara kurtara ancak Misak-ı Milli hudutları içerisindeki Türkiye'yi kurtarabildiler ve bize emanet ettiler. Bizim görevimiz ne? Emanete sahip çıkmak.

Ne diyorum: Türkiye yokluklardan Atatürk'ün söylediği gibi asrın medeniyetinin düzeyine geldi. Aslında amaç ne? Türkiye Cumhuriyeti'nin amacı, yine Atatürk'ün söylediği gibi, medeniyeti yakalamaktır. Atatürk, “*medeniyet öyle bir ateştir ki, ona bigane kalanları yakar, mahveder*” demiştir. Medeniyet budur, amaç medeniyettir. Amaç, Türkiye Cumhuriyeti'nin peşkeş çekilmesi değildir; hedef de bu değildir değerli arkadaşlar.

Saniyorum yine birtakım şeyleri birbirine karıştırıyoruz. Nedir o? Üretim. Bakın, ben yıllardır, inanınız, 1990'lı yıllardan bugüne hep şunu söylüyorum: Diyorum ki, Türkiye, benim ülkem, üretken olmak zorundadır. Eğer biz üretken olmazsak, üretken Türkiye'yi yaratamazsak, daima başkalarına muhtaç olmak zorunda kalırız. Ama bu üretkenliğin karşılığı çıkarıcılık değildir değerli arkadaşlar, kişisel çıkarıcılık değildir. Bakın, üniversitelerimiz mükemmel bir şekilde gelişti, bugün 90'lara varan üniversite kurulmuştur ve bilim adamlarımız gerçekten uluslararası düzeyde, bu ülkenin bayrağını gönderde onurla, gururla dalgalandırıyor ve giderek de artık insanlar, diğer ülkelerin üniversiteleri, “acaba ne oluyor; Türkiye geliyor galiba” diyor. Türkiye buraya geldi, ama buraya gelirken, devletimiz, Türkiye Cumhuriyeti, o Misak-ı Milli hudutları içerisindeki devlet, kurmuş olduğu hükümetlerle bu ülkenin insanların önünü açmaya çalıştı ve bunu da yaptı. Bir sürü imkân, bugün ülkemizde gerçekten vakıf üniversiteleri -ki ben Sayın Doğramacı'ya her zaman teşekkür ediyorum- ile devlet üniversiteleri o kadar güzel ilerliyor ki, bakınız, üniversitelerin uluslararası düzeydeki faaliyetlerini sıraladığım zaman, nasıl böyle birbiriyle yarışır, işte rekabet budur, bunun adı rekabettir. Rekabet, canlar pahasına kazanılmış toprakları başkalarına satmak değildir. Rekabet, Türkiye Cumhuriyeti'nin milli bankalarını başkalarına satmak değildir.

Geçen panelde burada size bir mecmua gösterdim. O mecmuada Türkiye toprakları, bizim kutsal toprağımızdır, “Türkleri oradan çıkaracağız” diyen Yunanlılara satmak değildir, rekabet bu değildir. Rekabet, Türkiye Cumhuriyeti'nin insanın önünü açmaktır. Eğer gerçekten biz, insanlarımızın önünü açmak istiyorsak, onlara çağın gerektirdiği imkânları sağlamak durumundayız. Çok şükür benim ülkem bugün bunu sağlıyor. Bugün acaba hangi üniversitede öğrencilerimiz, öğretim üyelerimiz “ne yapalım; İnternet'imiz yok, bilgisayarımız yok, imkânımız yok, biz yeteri kadar yetişemiyoruz” diyebilir ki, böyle bir şey olabilir mi? Bana göre globalleşme budur, globalleşme, bilginin uluslararası düzeyde dağılımıdır. Küreselleşme budur değerli konuklar, bilginin uluslararası düzeyde değerlendirilip kullanılmasıdır. Yoksa

globalleşme, ulusalcılığın ortadan kalkması değildir. Devletlerin istiklallerinin elinden alınması hele hiç değildir. Eğer globalleşmeyi böyle kabul edersek, onun adı globalleşme değil, onun adı işgalciliktir, onun adı sömürgeciliktir.

Değerli arkadaşlar; Hacı Bektaş Veli'nin dörtlüğü var. O diyor ki, “*Hararet nardadır, sacda değildir / Keramet baştadır, taçta değildir / Her ne arar isen kendinde ara / Kudüs'te, Mekke'de hacda değildir.*” Biz önce kendimize sormalıyız, biz ne yapıyoruz? Tabii sizlere teşekkür ediyorum, evet, şu ülke böyle yapıyor, şu öyle yapıyor, herkes bir şey yapıyor değerli arkadaşlar. Zaten hedefleri de bu, amaçları da bu. Ben yine buradan defalarca söyledim, yazdım da; dedim ki, benim ülkem bir vahadır, tarih boyunca daima diğer ülkelerin âdeta hedefi haline gelmiştir. Bugün de aynı şekildedir ve bugün benim ülkemde oynanan, geçmişte masa başında ve savaş meydanlarında yapılamayan Truva Atı yaratmaktır değerli arkadaşlar. Tek tek bir yerden tutuluyor, “acaba çok rahat, masa başında bu işi nasıl çözeriz?”, kurallar uygulanıyor. Ama herkes şunu çok iyi bilsin: Biz bu ülkenin insanları, bu emanete o kadar sahibiz ki, bizim bu ülkemizin ne gelişmesine, ne ilerlemesine, ne de başka bir santimetrekare toprağına göz dikilmesine asla müsaade edemeyiz. Edersek, o zaman zaten bunun hesabını veremeyiz ve şöyle bakıyorum, o imkânsız şartlarda bu ülkeyi kuranlar, hayatları pahasına, âdeta kendilerini idam edercesine, kolay mı; ortada hiçbir şey yok, Atatürk, arkadaşları ve diyorlar ki, “biz onursuz yaşamaktansa ölmeyi tercih ederiz.” Şimdi biz diyoruz ki, 1919'un şartları vardır. Doğrusu ben bundan hicap duyuyorum değerli arkadaşlar. Şu geldiğimiz noktaya bakın, yani onları konuşmak durumunda kaldığımız için hicap duyuyorum ve bize de yakışmıyor, ben kendime yakıştıramıyorum. Biz üniversiteler, bu şekilde konuşmalara asla tahammül etmemeliyiz. Yanlış anlamayın, ben sizi tenkit etmek için söylemiyorum. Neden biz bu şekilde konuşmak ortamını yaratmaya sebep olduk, neden Türkiye bugünkü noktaya geldi? Bunun sebebi biziz değerli arkadaşlar. İnsanların bir tek hedefi vardır; “acaba daha fazla nasıl kazanacağız?” İşte Sayın Bulut söylüyor, “daha çok nasıl kazanacağım?” İşte söz söylüyorsunuz, amaç çıkar. Ben ne dedim: Maalesef toplumumuzda kişisel çıkarlar, daima toplumsal çıkarların önünde tutulmaya çalışıldı. Bugünkü geldiğimiz noktanın da bana göre esas temelinde yatan şey de budur ve maalesef Osmanlı İmparatorluğu'nun da yıkılmasının bana göre en önemli sebeplerinden bir tanesi budur. Eğer öyle olmasaydı, işte bugün kocaman Osmanlı İmparatorluğu devam edecekti ve bugün hani A ülkesi, A devleti, dünya devleti diyoruz ya, o zaman diyecektik ki, Osmanlı İmparatorluğu dünya devleti. Bugün bir sürü kurallarını, prensiplerini âdeta uyguluyor bu ülkeler.

Değerli arkadaşlar; biz ülkemizin hem bugününe, hem yarınına sahip çıkmak durumundayız ve bu zaten bizim birinci derece görevimizdir. Ben bunu her zaman söylüyorum;

diyorum ki, benim birinci derece görevim, ülkeme sahip çıkmaktır. Bu benim görevim olduğu gibi, Türkiye Cumhuriyeti'nin her vatandaşının da birinci görevidir. Ötekiler; ötekiler sonra gelir, ötekileri nasıl olsa yaparız. Zaten öyle olduğu için değerli arkadaşlar, işte bugün biz buradayız.

Bir başka şey, yine söyledim, her şey çalışmaktan geçer değerli arkadaşlar. Ben arkadaşlarımı zaman zaman topluyorum, onlara diyorum ki, 16 saat sizin, bana 8 saatin hesabını verin. Aslında Başkent Üniversitesi'nde parola, hafta 7 gün, gün 24 saattir. Ben, gerçekten beraber çalıştığım bütün arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum. Gerektiğinde onları, evet ben, 24 saat çalıştırıyorum. Ama ben bütün toplumuza söylüyorum: Eğer biz, sizlerin söylediği sıkıntılardan kurtulmak istiyorsak, bir tek yapacağımız şey var; o da gerektiğinde 24 saat çalışmaktır. Zaten Atatürk demiyor mu bize, "*Türk övün, çalış, güven.*"

Hepinize teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Efendim, çok teşekkür ediyorum.

-----&-----